

Flandra ESPERANTO

TIJDSCHRIFT VOOR ESPERANTO - ONDERWIJS EN - PROPAGANDA

Verschijnt maandelijks
Vijftiende jaargang
Nummer 8-9 (170-171)
AUG.-SEPT. 1948

Vertegenwoordiger in Nederland :
NEDERLANDA ESPERANTO-CENTRO
Huygensstr. 17 B., Rotterdam-W.
Postrekening 514366 van J.C.J. Ham.

Orgaan van de
VLAAMSE ESPERANTISTEN-BOND
POSTBUS 342, BRUSSEL
Postrekening 2321.50 van V. E. B.

LIDGELDEN :
* Leden : 75 fr.
* Steunleden : min. 150 fr.
Inwonende leden : 25 fr.
(* met bondsorgaan)

ABONNEMENTEN :
België : 60 fr.
Nederland : 4 fl.
Ceteraj landoj : 75 bfr.
Proefn. : 5 fr. (1 r.k.)

Het 33-ste Internationaal UEA-Esperantocongres

31 Juli - 7 Augustus
Malmö (Zweden)

Nagenoeg 2.000 deelnemers! In normale omstandigheden had het getal gewis rond de 5.000 geschommeld. Op onze heenreis stonden, te Bremen en te Hamburg, scharen Esperantisten ons toe te wuiven en zij verzochten ons in hun naam het Congres te begroeten: hen was het nog niet gegund een congres in het buitenland mede te maken. Ook de jeugdorganisatie diende op een andere plaats te congresseren. Laat ons hopen dat weldra de dag aanbreken mag waarop geen hindernissen meer in de weg staan en waarop alle Esperantisten kunnen bijeenkomen.

Malmö is werkelijk een ideale stad om een congres bijeen te roepen: zij beschikt over een zeer groot theater waar de pleno-vergaderingen mogelijk zijn en de diverse congresbureau's kunnen geïnstalleerd; over een ruime balzaal in het Volkspark (wat wel vereist is om zo'n massa te laten dansen!); over ultra-moderne scholen met prachtige auditoria waar de verscheidene sectievergaderingen kunnen doorgaan; zelfs over een ideaal buitenoord voor de jeugd, met heuvels, pleinen en dalen, kunstmatig aangelegd, waar de scouts of andere jeugdgroeperingen hun kampvuren kunnen houden, terwijl de belangstellende menigte op de hellingen kan neerzitten. En Malmö heeft ook een stadsbestuur, dat belangstelling voelt voor Esperanto: niet in woorden alleen, ook metterdaad. Was het dan geen kostbaar geschenk, wanneer de deelnemers de mogelijkheid geboden werd gans de week gratis op trams en autobussen te toeren? En was het theehapje dan niet uiterst verzorgd en getuigt het dan niet van de waardering die in die kring voor onze taak bestaat?

Hier hoeft ook gewezen op de grote belangstelling, die de Zweedse pers — vooral de locale, — betoonde voor de gebeurtenis: iedere dag tamelijk uitvoerige verslagen met foto's en in *Skanska Aftonbladet* dagelijks twee à drie kolommen in Esperanto! Wat een verschil met onze inlandse pers, enige uitzonderingen niet te na gesproken: nu en dan iets inlassen, als het ingezonden wordt! Maar gaat er ergens een vergadering door van Mormomen of andere zonderlingen, ho, wat een aandacht en beschikbare plaatsruimte!

Te Malmö stonden we voor de 33-ste maal voor een gebeurtenis die werkelijk wereldschokkend was: uit 35 landen waren mensen vergaderd (ja 35!), mensen die elkaar *rechtstreeks* het woord richtten en *verstonden!* Besprekingen werden gevoerd over de meest uiteenlopende onderwerpen en alles verliep *vlot*, in volmaakte overeenkomst. Wanneer die bedenkingen werden geopperd, fluissterde iemand me in het oor: «Vergeefse moeite, beste vriend! Dat is inderdaad de redding. Maar mag die er wel komen?» Dit kan toch niet waar zijn!

Thans, bondig, wat ons geboden werd. 's Zaterdag, de plechtige opening. Groet van de landelijke Esperanto-organisaties, daarenboven van verscheidene regeringen, die er prijs hadden op gesteld een vertegenwoordiger af te vaardigen met opdracht het congres te begroeten.

's Zondags werd een bezoek gebracht aan de Skana-handelsfoor (Skana, de zuidelijke en vruchtbaarste provincie van Zweden). Groepen trokken tevens door de stad (autobus of boot), om de merkwaardigheden van de stad te bezichtigen. 's Avonds groepsgewijs naar het Volkspark waar een permanente plezierfoor (zoals te Kopenhagen, in «Tivoli») ingericht is.

's Maandags ving de Zomerhoogeschool met haar werkzaamheden aan: deze uiterst belangrijke Esperantistische instelling vergastte ons dagelijks op een voordracht over een of ander wetenschappelijk onderwerp, behandeld door een specialist, en natuurlijk een Esperantist, b.v. Ivo Lapenna, jugoslavisch diplomaat, Dr in de Rechten over «Hoofdprincipes van het Internationaal Recht», Professor Björn Collinder van de Universiteit van Uppsala (Zweden) sprak over de Laplanders en deed een film afrollen, Professor K. Lundmark (Universiteit van Lund) had het over de laatste

bevindingen op astronomisch gebied, Conservator *Stop-Bowitz* (Oslo) behandelde het leven van sommige insecten, Magister *Vilho Setälä* de oude Finse cultuur, enz. enz... U ziet, voor elk wat wils!

Nadien hield de «Wereldbond der Esperantisten» zijn eerste grote werkvergadering: uiteenzettingen over propaganda, bereikte uitslagen, financiële en andere problemen, voorstellen en gedachten, niet alleen van het Bestuur maar ook van de leden, en in een en dezelfde taal, t.l.z. zonder tolken, zonder ontzaglijk tijdverlies! Dit greep bijna dagelijks plaats, waarna, in de namiddag, uitstappen en sectievergaderingen: zo werd er naar *Falsterbö* (badplaats), naar *Lund* (de Universitaire stad met haar prachtige Romaanse Kathedraal), naar de kastelen van *Skane* e.d. gereisd. Maandag avond: kunst- en letterkunde kwamen aan de beurt — onvergetelijk blijven de zacht ontroerende liederen van de Bulgaarse Operazanger *Nuni Nanev*, *Marguerite Sautreuil* van de Parijse radio, de declamatie van de Rus *Vassiliev*, de uitstekende Engelse en Franse pianomuziek... en nog zoveel meer, te veel om maar te melden!

Reeds Dinsdag. Ook filmvoorstellingen, feitelijk dagelijks: Poolse films, die prachtig waren, en Deense en Zweedse, want er zijn enkele Staten o.a. Nederland en Hongarije en Denemarken, die propagandafilms produceren in het Esperanto. En dan komen ook de Esperantisten-dagbladschrijvers bijeen, en de telegrafisten en postbedienden, en de filatelisten, en de blinden (die reeds een talrijke Esperanto-literatuur in *Brailleschrift* bezitten) en de «Universala Ligo», een tak van de «Wereldbeweging voor wereldregering», ook de handelaars en de geneesheren. 's Avonds een cabaret-avond met o.a. het optreden van een Esperantist-goochelaar.

Woensdag. Per boot rond de zeeëngte van *Öresund* voorbij het eiland *Ven*, waar *Tycho Brahe*, beroemde astronoom uit de XVI-de eeuw, op zijn eentje werkte en een bezoek aan *Hälsingborg*. Voor de anderen bezoeken aan musea en de reusachtige scheepstimmerwerken *Kockum* te *Malmö*: bij die laatste gelegenheid hadden wij, van sociaal standpunt uit, veel te leren! Hoe volledig, comfortabel, modern die installaties voor werklieden: uiterst nette en zindelijke eetplaatsen en wasplaatsen. Als straks de arbeider vrij komt, is ook de met roet en zwart bevuilde werker een nette meneer! En werp even een blik in zijn thuis: hij beschikt over een bibliotheek, speelt piano — alles orde, en kraaknet!

En zo houdt dat aan, Donderdag en Vrijdag. Donderdagavond, het Congressbal: vele zijn in nationale klederdracht. Vrijdagavond, avond van de Wereldjeugdorganisatie. De week is dra om — gans gevuld, en zoveel mogelijk droegen wij er van mee.

Zaterdag, de plechtige sluiting. De algemene secretaris *Goldsmith* brengt verslag uit over de werkzaamheden van het afgelopen Congres. Voorzitter *Malmgren* houdt de sluitrede. Daarna wordt traagzaam de «*Espero*» gezongen. Allen staan recht. De reusachtige Esperanto-vlag wordt langzaam neergelaten; dan een laatste woord van de Voorzitter: «Tot volgend jaar in Engeland!» Het Congres is afgelopen!

Reeds stromen zij met koffers en valiezen naar het station en vangen de «Na-Congressen» aan: want, daar toch ongeveer iedereen langs *Stockholm* of *Copenhagen* reist, werd er in die twee steden een verblijf van een drietal dagen georganiseerd. Daarna, voor de bevoorrechten, die nog verlof genieten, een heerlijk verblijf te *Lofthus* (Noorwegen), nabij de *Hardangerfjord*. De Esperantisten willen werkelijk niet scheiden!

Twee constataties dringen zich op. Wie eens zo 'n Congres heeft meegeemaakt, wil er terug naar toe, ook al moesten alle programmapunten mislukken; het feit van bijeen te komen met zoveel en zo ver verwijderde vrienden, trekt ongeloflijk sterk aan. Het zelfde verschijnsel als bij onze nationale Esperanto-Congressen, die te kort zijn...

«Mia kara Litovujo»

Sur la litova tero vivis kvin diversaj popoloj unu apud la alia, ofte en la samaj urboj, kun diferencaj religioj kaj rivalaj ambicioj. Genio kiel tiu de *Zamenhof* devis ja tie estiĝi, sorbigita de doloraj malpacoj. La *Majstro* efektive naskiĝis en urbo *Bjalistoko*, kiun poste famigis la teruraj pogromoj de 1905.

Ni scias, kiom lin turmentis la spektaklo de malamo, kiu prezentigis antaŭ liaj knabaj okuloj; kiom li suferis nur aŭdante paroli pri *Poloj*, *Rusoj*, *Judoj*, *Germanoj* aŭ *Blank-rutenoj*. La sendistingan amon, kiun li sentis por ĉiuj siaj samlandanoj, li ankaŭ sentadis por la tero, kie liaj junaj revoj kristaliĝis en formo de universala lingvo.

Pri sia patrolando, nome la historia *Litovujo*, pli frue okupita de la *Rusoj*, poste apartenanta al *Pollando*, la *Majstro* kortuŝe iris en 1907 dum parolado en la *Londona Guildhall*:

«Vi staras nun antaŭ miaj okuloj, mia kara *Litovujo*, mia malfeliĉa patrujo, kiun mi neniam povas forgesi, kvankam mi forlasis vin kiel knabo... Vi, kiun mi ofte vidas en miaj songoj, vi kiun neniam alia parto de la tero povas anstataŭi en mia koro...»

Estis en la litova urbeto *Veisiejai*, ke *Zamenhof* reverkis la de l' patro nenilgitan manuskripton de la lingvo internacia. Multajn noktojn li pasigis kurbiginta ĉe sia skribotablo kaj, laŭ la aserto de la dommastrino, konsumadis dumsemajne tri funtojn da vaksandeloj. Ege nervema li ofte forremadis profundon en la lago por eviti renkontigon kun homoj. En tiu tempo (1887) li verkis la doloran «*Ho, mia kor!*». Tie li hezitis «ĉu transiri la *Rubrikonon*». En *Litovujo* D-ro *Zamenhof* trovis amikan aprobon kaj munsuŝtenon por sia utopia afero; tie li trovis vivamikinon, edzinon *Klara'n*; ja en litova lando li jam de la unuaj tagoj trovis fervorajn adeptojn. La entuziasma litova pioniro, prelato *Dombrovski* (1860-1938) rakontis, ke li estas varbita en 1887 per... jena gazeta informo: «la tutmondaj ŝtelistoj de nun povos ekuzi tiun novan interkomprenigilon por siaj internaciaj celoj!»

Ni memoras la historion de la antaŭmilita sendependa demokrazia respubliko kun nur 3.2 milionoj da enloĝantoj, formita el la antaŭaj rusaj baltmaraj provincoj. Ĉu paco? En 1937 la litovaj Esperantistoj ne povis partopreni la jubilean kongreson en *Varsovio*, ĉar inter *Litovujo* kaj *Polujo* ne ekzistis diplomatia rilatoj... Ni memoras *Vilno'n*, *Memelo'n*... Ni memoras la lastan militon.

Guste antaŭe *B. Giedra* forsendis sian beletan poemaron *Violetoj*:

«Flugu mia kordekklamo
al la vasta mondo
kaj instigu ĝin al amo
al pacema rondo!»...

Feliĉa popolo, kiu ne havas historion: *P. Giedra* kun preskaŭ duona centmilo da litovoj estis transportata al *Siberio*. Poste la *Germanoj* pereigis en la lando *Judojn* kaj bolŝevikigintojn. Inter la malfeliĉuloj estis multaj Esperantistoj. Duoncento da litovaj samideanoj, fuĝintaj okcidenten, troviĝas en D.P.-kampoj en *Germanujo*. En *Sovetio*, en okupita *Litovujo*, samkiel iam en «*faŝisma Hitlerio*» plu ne ekzistas Esperanto-movado.

Sed «*Esper*»-antistoj neniam malesperas. En 1937 *Litova Stelo* faris alvokon por la kolektado de faktoj pri la Esperantomovado en *Litovujo*. En 1947, laŭ *Heroldo* (Aprilo) oni sin turnu al la eks-prezidanto de la *Litova Asocio*... en Germana D.P.-kampoj, s-ano *Enskaitis*, por ricevi informojn pri la estinta movado en lia patrolando...

Tyneverum.

Daarenboven staat men verstomd voor de mogelijkheden, die het Esperanto biedt, over datgene wat het Esperanto aan tallozen schenkt. De Esperanto-beweging is reeds een belangrijke culturfactor... en voor de idealisten een factor ter wereldverzoening. Wellicht wordt onze beweging van allergrootst belang en oefent zij een beslissende invloed uit, zo nog meer mensen daaraan meewerken, zelfs allen, die een enigszins leidende post hebben... wanneer zij van goeden wil zijn en dat eens objectief gaan onderzoeken!

Drs. Fernand Roose

Babilado

Vi pasigis ravan libertempon!
Do, denove ek la laboro, kun freŝa energio!

Vere utilas ke ni ripetu la alvo-kojn, kiujn nia estraro konstante aperigis en ĉi tiu rubriko; ni neniel plendas sed iom pli granda re-ago estus ja bonvena! Post ĉiu pe-to, respondoj venas, sed ne sufiĉaj. La sekciaj estraranoj ĉiu-monate pritraktu la enhavon de *F.E.* kaj ĝiajn direktivojn. Ĉiukaze, ni nun koncentre kaj kronologie rememorigas la plej gravajn aferojn, eble ne tro atentatajn:

1. La «*verdjupego*» de niaj li-ganinoj: ĝis nun la *Bruganinoj* restis solaj!

2. *Amiko-varbado*: ni anoncas baldaŭan cirkuleron, kun novaj ad-ministraj reguloj; ĉu sugestoj en tiu rilato?

3. *Starigo de novaj sekcioj*: sekcioj montriĝas plej fekundaj kernoj por vigla *E-vivo* kaj *-disvastiĝo*. Ni nepre deziras ke la reprezentantoj en *Aalst*, *Kortrijk* kaj *Leuven*, kie loĝas diversaj kompetentaj membroj, okazigu kurson kaj organizu kunvenojn: la utilaj informoj estas jam en ilia posedo. Ili tuj ekagu!

4. *Varbado por nia revuo*: ni konstatis ke multaj konvinkitaj Esperantistoj en *Flandrujo* ne apartenas al iu nacia organizajo. Kial? Ĉu ili vere havus pli pravan kialon ol tiu eksligano *Kiu*, ĉar iu artikolo en *F.E.* ne plaĉis al li, ne plu restis membro? Ĉu Esperantista konduto, ĉu demokrata koncepto? La revuo estas la frukto de niaj komunaj laboroj kaj ideoj: se io malplaĉas, kial ne uzi ĝiajn kolonojn por klarigi sian opinion, respektante artikolon 3 de nia statuto? Reagon similan al la men-ciita, ni konsideras dizerto!

Ni nepre konsideru ke ĉiam validas la regulo: persona kontakto restas la plej granda stimulo. Do propagandu ĉe Esperantistoj kaj *Ne-Esperantistoj* el ĉiuj medioj, precipe ĉe oficiale konataj personoj!

5. Nur 15 geliganoj subtenis nian agadon per kotizo de 150 Fr. (en 1947: 19)!

6. Nur 33 familiaj membroj ĉi-jare! Tamen eblis al ni sendi al ili «*De Esperantist*» dumonatan kaj interesan revuon; ĉu ĝi logos por 1949?

7. Ni provas starigi reton da reprezentantoj tra la tuta *Flandrujo*; ni ree insistas por ke multaj akceptu la postenon, kiu nepre akcelas nian *E-movadon*, tiel ke ankaŭ ili pli efike kaj inde laboru por nia grava tasko.

8. La *M.A.* de *UEA* sciigu sian deziron igi delegito aŭ fakdelegito; post tio la propono estos bonvole ekzamenata.

9. La geinstruistoj adresu sin al nia *Vicprezidanto* Drs *F. Roose*, *J. M. Sabbestr.* 36, *Brugge*, por starigi komitaton de geinstruistoj (*vidu F.E. n° 7*).

Ni atendas sinceran kaj spontan kunlaboradon de ĉiuj, por ke ni eniru la jaron 1949, pli fortaj kaj pli multnombraj ol iam!

Via sekretario,
G. Maertens

OBSERVOJ

POPOLDEMO-
KRATIE.

 Cefredaktoro Assen Grigorov sin deklaris konsternita de mia «aroganteco». Nomi Sovetion — eĉ se nur sub la titolo «Subjektive» — la atakinto de Finnlando, la invadinto de Polujo kaj de la Baltaj Statoj, fi! kia aroganteco... Cetere, ĉiuj ja scias, ke Estonujo, Latvujo kaj Litovujo «eniris kiel liberaj kaj egalrajtaj membroj la Union de Sovetaj Respublikoj». Konsiderante la indignon de cefredaktoro Assen Grigorov, ni inklinas supoze ke tiuj landoj ne nur libere kaj egalrajte, sed eĉ entuziasme eniris la Union!

Krome, ĉiuj ja scias tre bone, ke la civitanoj de Sovetio tute libere el- kaj reeniras sian london. Dubantoj demandu la sovetiajn knabinojn kiuj edziniĝis al anglaj aŭ amerikaj soldatoj, kaj deziris sekvi la amaton al eksterlando.

Imagu ke mi, mizera Pik, kuragiĝis pridubi ĉion tion! Kompreneble, por cefredaktoro Assen Grigorov mi «servus la incitantajn de nova mondilito» kaj indignite li apelacias «la honestajn, demokratiajn kaj pacamajn esperantistojn doni decan respondon al «sumideano» Pik».

Sed ne nur mi pekis, la tuta redakcio de «Flandra Esperantisto» kunhelpis al «naŭza kampanjo»! Ĉu ni ne publikigis karikaturon «en kiu Sovet-Unio estas reprezentata kiel bestaĉo»? Cefredaktoro Assen Grigorov ne rimarkis, ke temis pri pruntita kliŝo, kiu ne nur jam antaŭe aperis en la organo de najbarlanda Esperanto-organizaĵo, sed ankau jam servis tie por la preso de multmilaj poŝtkartoj!

La konsternigo kaj indigno de cefredaktoro Assen Grigorov neniel surprizis nin. Kontraŭe, ili estis atenditaj precize en tia formo. Ni ja scias kian gurditan prozon redaktoro rajtas aperigi en «popoldemokratio».

Ni kompatas cefredaktoron Assen Grigorov — sed ni precipe kompatas lian legantaron. PIK.

U.N.E.S.C.O. EN ESPERANTO.

De U.N.E.S.C.O. is een organisme dat door de Verenigde Naties werd opgericht. «De oorlog is een product van 's mensen geest en het is daar dat hij dient bestreden te worden» oordeelt dit organisme, dat daarom toenadering beoogt tussen de onderdanen van de menigvuldige naties, zijn doel tracht te bereiken voornamelijk door het persoonlijk contact in de hand te werken, en heel in het bijzonder door uitwisseling van leraars en leerlingen.

DE MOEILJKHEID HIERBIJ

is echter de verscheidenheid van de talen der menigvuldige naties die hierin betrokken worden. De klip kan gedeeltelijk omzeild daar waar de U.N.E.S.C.O. voornemens is op rationele wijze de vertaling te bevorderen van de meesterwerken der letterkunde van alle landen. Wederzijds begrijpen door grondige kennismaking op elk gebied is het lofwaardig doel van dit verdienstelijk organisme. Waar het echter op persoonlijk contact aankomt rijzen onafwendbaar de taalmoeilijkheden.

DAAROM ZIJN WIJ VAN OORDEEL

dat dit programma slechts dan met vrucht zal kunnen worden nagestreefd, als de leiders, evenals Tolstoj, tot de bevinding zullen gekomen zijn, dat hiervoor «ofwel al de talen in een gemeenschappelijke taal dienen te versmelten, wat vooralsnog in geen afzienbare tijd te voorzien is, ofwel al de mensen al de talen moeten beheersen, wat even onwaarschijnlijk blijkt, ofwel al de volken één en dezelfde universele hulptaal behoeven, wat voorwaar de beste en meest praktische oplossing van dit voorname probleem blijkt te zijn»

ONZE ACTIE BIJ DE U.N.E.S.C.O.

De esperantisten lieten zich dienaangaande niet onbetuigd en door de Universele Esperanto Vereniging (U.E.A.) wordt nu in alle landen voor het Esperanto-petitionnement aan de U.N.E.S.C.O. geijverd. Reeds miljoenen mensen in al de beschaafde landen der wereld verklaarden zich voorstander van het Esperanto en ondertekenden individueel of collectief het petitionnement. In Vlaanderen wordt deze actie gevoerd door de Vlaamse Esperantisten-Bond (V.E.B.) die o.a. reeds de toetreding vermocht te bekomen van de Vlaamse Jeugderbergcentrale (c. 20.000 leden). Einde 1948 wordt het petitionnement officieel aan de U.N.E.S.C.O. overhandigd.

ESPERANTO DE OPLOSSING.

Wanneer we bedenken dat 75% van ons volk nimmer verder komt dan tot het gebruik van de moedertaal, dan weten we tevens dat de drie vierden onzer volksgenoten verstoken blijven van

Nota de la Redakcio

Ni nepre dankas Flandran Esperanto-Instituton, kiu ebligis la publikigon de du paĝoj da Deveno kaj Vivo de Stojan (p. 3-4), tiel ke F. E. fariĝis sespaĝa. Ni petas pardonon pro iom malfrua aperigo de la revuo, pro ferioj en la presejo!

Esperantologio

Internacia Lingvosciencia revuo pri Esperanto

En la lingvosciencia gazettliteraturo mankas periodaĵo, kiu speciale kaj science pritraktas la lingvon Esperanto(n). Ĝis nun tiaj studoj plej ofte aperis en broŝuroj private eldonitaj aŭ kiel artikoloj en multaj gazetoj, parte nun mal-facile haveblaj. Tio ne favoras, eĉ nebligas la uzadon de la ekzistanta literaturo.

Evidente, sana evoluo de la esperantologio decide akcelos la progresadon de E.; centra organo por esperantologiaj esploroj tial ege helpas. Krome scienca esperantologio stimulas la intereson por tiaj esploroj kaj atentigas pri nia afero neesperantistajn lingvistojn kaj sciencistojn kaj faciligas niajn klopodojn en universitataj rondoj.

Amplekso kaj prezo

La periodaĵo — ESPERANTOLOGIO — aperu per kalendaroj (48—) 64-paĝaj formataj volumojn 250-300 paĝajn. Ĉiun volumon kompletigu titolpaĝo, enhavotabelo kaj indekso de aŭtoroj kaj temoj. Komence la regula eldono de tia periodaĵo ne eblos kaj supezeble necesas ĉ. 3 jaroj por publikigi unu volumon 250-300 paĝan. Por Belgio la abonprezo por tia volumo estos: 225 b.fr.

Enhavo

La ĉefa parto konsistas el traktajoj, bazitaj sur originalaj esploroj pri E.-lingvistiko t.e. fonetiko, leksikologio (vortkunmeto, morfologio, vortkonduko), etimologio, sintakso, stilistiko, evoluo, kompara lingvistiko, lernopsikologio kaj bibliografio. La planita periodaĵo nepre favoros la pretigon de fakaj terminaroj, kiam speciala atento estos dediĉata al problemoj de lingvonormigo, kiuj havas egan praktikan signifon por vastaj neesperantistaj rondoj. Krome la gazeto enhavos: 1) referatojn kaj recenzojn pri publikajoj, rilataj al la celo de la gazeto; 2) notojn (ekz. novaĵojn pri lingvonormigo, E. en universitatoj k.s.); 3) ĉiujn publikajn komunikojn de la Lingva Akademio.

La originalaj laboraĵoj estos akceptataj en Esperanto, la angla, franca aŭ germana; kvankam la plejparto aperos en Esperanto, la publikigado de artikoloj en la menciitaj lingvoj stimulos la intereson en neesperantistaj rondoj kaj i.a. ebligos la publikigadon de lingvistikaj universitataj tezoj pri E. en la diritaj lingvoj. Referatoj, recenzoj, notoj ĉefe aperos en E.

Redakcia Komitato

La periodaĵon gvidos cefredaktoro kaj redakcia komitato; la unua priuĝos la manuskriptojn, se eble kun la helpo de specialisto el la komitato. Ĝi konsistas el: Prof. Dr Björn Collinder (svedo), Prof. Dro W. E. Collinson (anglo), Docento Dro K. Kalocsay LK-ano (hungaro), Prof. S.La Colla, LK-ano (italo), Dro W. Lippmann, LA-ano (usonano), Dro W. J. Manders (nederlandano), Prof. Dro E. Privat, LK-ano (sviso), Magistro V. Setälä, LA-ano (finno), Prof. G. Warinien, LA-ano, (franco), Dro Ing. E. Wüster (aŭstro).

Abonoj

La amatoroj sciigu tion al la cefredaktoro pere de Flandra Esperanto-Instituto P. Van Humbeekstr. 3, Brusel W. kaj ne antaŭpagu. La bazo de 400 abonantoj jam estas atingita kaj la unua 64-paĝa kalendaro aperos komence de 1949. Ni firme esperas la seriozan kooperadon de ĉiuj interesataj esperantistoj por sukcesigi la gravan entreprenon, kiu sendube prezentos al nia movado novajn kaj vastajn eblojn.

Cefredaktoro Dro P. Neergaard, LK-ano, privatdocento.
Turnu vin al:
Flandra Esp.-Instituto.
P. Van Humbeekstr. 3
Brusel-W.

vruchtbaar contact met ander volken der wereld. En waar de grote meerderheid toch geen kans heeft vreemde talen te leren, is het dan niet broodnodig, dat een universele hulptaal wordt onderwezen, die het gewenste contact mogelijk maakt? Aangezien men de massa onmogelijk, benevens de moedertaal, Engels, Frans en Duits kan leren, zal men de enig juiste weg moeten gaan, en vroeg of laat het onderwijs in Esperanto verplicht moeten stellen.

LA STUDANTO

DE ONTLEDING VAN DE ZIN. (Vervolg)

A. Onderwerp en Gezegde.

In de vorige bijdragen (zie Juni- en Juli-nrs), leerden we, dat alle zinnen, die een onderwerp en een gezegde bevatten, volzinnen zijn, en dat onderwerp en gezegde samen de kern van de zin genoemd worden.

Vb.: 1) De vrouw naait. — Door ontleding bekomen we: naait: werkwoordelijk gezegde; de vrouw: onderwerp.

2) De haring is een vis. — Als we ontleden: is een vis: naamwoordelijk gezegde; de haring: onderwerp.

Beide zinnen bestaan dus alleen uit een kern.

Uit de eerste zin blijkt echter niet, welke vrouw naait, wat ze naait, voor wie ze naait, waarmee ze naait, waar ze naait, wanneer ze naait, en andere dergelijke bijzonderheden. De zin: «De vrouw naait», hoewel een volzin, is dan ook zeer vaag, zeer onbepaald.

B. Bepalingen. (Komplementoj)

Om een mededeling te verduidelijken, bedienen wij ons van «bepalingen».

«Bepaling» komt van «bepalen», d. i.: nauwkeurig omschrijven, nader aanduiden. Bepalingen beperken dus de ruime betekenis.

Door aan de zin: «De vrouw naait» toe te voegen, dat het hier gaat over de vrouw van de hovenier, wordt de betekenis van «vrouw» bepaald.

Delen we nu ook mede, dat die vrouw een jurk naait, dan wordt de betekenis van «naait» bepaald.

We kunnen de zin nog nader bepalen, door er aan toe te voegen dat de jurk voor haar kleindochter is.

Zo wordt de oorspronkelijke volzin «De vrouw naait» nu: «De vrouw van de hovenier naait een jurk voor haar kleindochter».

a) «van de hovenier»; b) «een jurk»; c) «voor haar kleindochter» zijn bepalingen.

In de zin: «De haring is een vis met veel graten» is: d) «met veel graten» een bepaling.

Aandacht: Al wat buiten de kern, dus buiten onderwerp en gezegde in de zin staat, heet bepaling (komplemento).

Als we nu de hierboven aangeduide bepalingen wat nader beschouwen, dan bemerken we dat a), c) en d) respectievelijk beginnen met «van», «voor», «met», woordjes, die we voorzetsels noemen, terwijl b) geen voorzetsel heeft. Vandaar det de bepalingen in twee groepen worden ingedeeld: I. Bepalingen met een voorzetsel. — II. Bepalingen zonder voorzetsel.

Vooraleer de eerste soort nader te bespreken, is het wenselijk even stil te houden bij

Het Voorzetsel (la prepozicio).

Voorzetsels zijn woordjes als: op, onder, in, uit, door, over, met, zonder, van, voor, tussen, aan, naar, tot, en andere, die een betrekking uitdrukken tussen twee substantieven.

Vb.: «De kat ligt onder de kast». Het woordje «onder» drukt een betrekking van plaats uit, tussen de kat en de kast. «Het kind riilde van de kou». Het woordje «van» drukt een betrekking van oorzaak uit, tussen het kind en de kou.

Zo zijn er nog meer betrekkingen, die door voorzetsels worden uitgedrukt. Helemaal, in 't Nederlands hebben niet alle voorzetsels een vaste betekenis, zoals blijkt uit de volgende voorbeelden:

- 1) a) De hond zit op de stoel.
b) Jan is op school.
c) Zij strijkt op Donderdag.
- 2) a) Onze bakker woont over de rivier.
b) We spraken juist over je.
- 3) a) Ik schreef aan vader.
b) Die boom is rijk aan vruchten.
- 4) a) Schrijf je met een potlood?
b) De oude vrouw wandelt met haar hondje in het park.

Zó kan de reeks doorgaan!...

En in Esperanto?

In Esperanto worden de voorzetsels alleen in hun juiste betekenis gebruikt, d.i. zoals in de zinnen met a) gemerkt.

Bovenstaande zinnen luiden dus in Esperanto:

- 1) a) La hundo sidas sur la seĝo.
b) Johano estas en la lernejo. (niet: sur la lernejo)
c) Si gladas je jaŭdo. (niet: sur jaŭdo)
- 2) a) Nia bakisto loĝas trans la rivero.
b) Ni jus parolis pri vi. (niet: trans vi)
- 3) a) Mi skribis al la patro.
b) Tiu arbo estas riĉa je fruktoj. (niet: al fruktoj)
- 4) a) Ĉu vi skribas per krajono?
b) La maljunulino promenas kun sia hundeto en la parko. (niet: per sia hundeto)

Bij het gebruik van een voorzetsel, vragen we ons dus steeds af, of het wel de juiste betekenis weergeeft, van hetgeen we bedoelen.

Het zal echter niet mogelijk zijn, een passend voorzetsel te vinden voor zinnen als 1)c) en 3)b). In zulke gevallen, gebruiken we het voorzetsel «je», dat geen vaste betekenis heeft. Gebruik het echter zo weinig mogelijk!

Let wel: Geen enkele van de hier besproken bepalingen krijgt de uitgang n.

Bronnen: Tra la Labirinto de la Grammatiko (Faulhaber); Plena Grammatiko de Esperanto (Kalocsay-Waringhien).

OEFENING 38 (10 punten).

Vertaal in Esperanto (let op de keus van het voorzetsel!)

- 1) Kom je morgen, om drie uur?
 - 2) De vink van onze buurman zingt van de morgen tot de avond.
 - 3) Hartelijk dank voor uw laatste brief.
 - 4) Zijn vader werkt op een kantoor, doch met Kerstmis heeft hij drie dagen vrijaf.
 - 5) Moeder zit op een stoel vóór het huis, en naait voor haar kleindochter.
 - 6) Wij eten met de mond, schrijven met de hand, beminnen met het hart, denken met het verstand.
 - 7) Zij twisten om een kleinigheid.
 - 8) De koelen grazen in de wei.
 - 9) Het boek is van mijn broer, en de vulpen van mijn zus.
 - 10) Ik wandel om de tuin met tante en de nichtjes.
 - 11) In deze rubriek gaat het niet over literatuur, doch over grammatica.
 - 12) Door de overvloedige regen ontstonden veel overstromingen.
- In te zenden vóór 20-9-48 aan het adres: V.E.B., Postbus 342, Brussel. Wie de verbeterde taak terugwenst, weze zo vriendelijk een postzegel in te sluiten.

Verbetering van oefening 37.

- 1) Effektive, la knabino ŝajnas malforta, sed postmorgaŭ mi kondukos ŝin al la kamparo.
- 2) La 33-a internacia Esperanto-Kongreso fariĝis giganta sukceso.
- 3) La blua kaj la blanka roboj montriĝis tro longaj por la fratinetoj.
- 4) Kiel nomiĝas via nova hundo?
- 5) Pro la nubokovrita ĉielo, la luno ne povas lumi.
- 6) Veraj esperantistoj restas fidelaj al Esperanto.
- 7) Ĉu vi scias ke la baleno ne estas fiŝo, kaj la vesperto ne birdo?
- 8) Li ŝajnas hispano, lia frato hungaro; tamen ambaŭ estas veraj nederlandanoj.
- 9) Multaj skaraboj estas malutilaj por la agrikulturo.
- 10) Du siteloj akvoplenaj montriĝas tro pezaj por tiuj junaj ŝultroj.

De Redactie antwoordt.

Over Oefening 36 (Juni-nr.)

- 1) «Vader en moeder»: la patro kaj la patrino, of la gepatroj: het lidwoord is noodzakelijk (zie October-nr., 1947)
- 2) «Of hij geld nodig had»: du (niet: se!) li bezonas monon, want hier gaat het om een indirecte vraag.
- 3) «Een lelijk gezicht trekken»: fari grimacon, of eenvoudig: grimaci.
- 4) De juiste vertaling voor: «niet kunnen laten te lachen» is wel: ne povi ne ridi.
- 5) «Dat komt er van!» werd op verschillende wijzen vertaald, waarvan aan te bevelen: Jen kio okazis! — Jen la konsekvenco! — Jen do la rezulto!
- 6) «Je haar is goed gekamd»: viaj haroj (niet: via haro (!)), want je bezit toch meer dan één haar, hopelijk!, of: via hararo.
- 7) «zulke»: tiaj (noch tloj, noch tiuj).

La ĉi-monatan premio-kuponon — pri kiu vi legis en la junio numero —, akiris unu el niaj plej fidelaj ensendantoj de la indikitaj taskoj: S-ino B., el Laak-Houthalen. Ni sincere gratulas sin pro la atingita poento-nombro (104,5), kaj esperas ke ŝi plenkuraĝe plu ensendos pli kaj pli bonajn taskojn. Imitinda ekzemplo!

Jus aperis:

Morto de Trajno

de Freeman Wills Crofts
Tradukita el la angla de
Mason Stuttard

256 paĝoj. Bindita 85 bfr.

Flandra Esperanto-Instituto
P. van Humbeekstr. 3, Brusel-West
(poŝtkonto 3268.51)

9.

DEVENO & VIVO

DE LA LINGVO ESPERANTO

originale verkis : Petro Stojan

En la rusa, pola, germana, franca, k.a. la artikoloj (der, die, le, la) aŭ la finaĵoj, determinas la du (aŭ tri) seksojn. La *tablo* estas ina por Francoj, vira por Rusoj. La *humo* estas vira por Rusoj, ina por Francoj, neŭtra por Germanoj! Angloj ne havas tiajn seks-kategoriojn, kaj Zamenhof tion adoptis en Esperanto, sed nur formale. Interne, en la radik-sencoj la du seksoj restis; bedaŭrinde, malutile por la klara pensado.

La verba senco de pluraj radikoj montrigis neoportuna, ĉar ĝi sekvis dusencenon. Ekzemple, la radiko *gravur'* donas la substantivon «gravuro», kiu ŝajnas esti «gravurita bildo», ruse *gravura*, france *gravure*, k.a. Kaj tamen la fundamenta vortaro donas al tiu vorto la sencan de ago: gravuro = gravurado, nur pro tio ke la pura radiko *gravur'* ne signifas bildon, sed agon, laboron, nacie determinitan per la verboj: france *graver*, germane *gravieren*, k.a. En kazo de la «gravur» la praktika vivo detruis la teorion vortaran sencan, dekretitan de Zamenhof.

Zamenhof intencis krei lingvon memstaran, interne produktivan, kiu posedus 100.000 ideo-vortojn, kombinitajn el 1.000 radikoj. Kontraŭ la senviva franca serio: *eau - aquatique - hydropathie - waterballast*, la Zamenhofa lingvo havis: *akvo - akva - akvokuraco - akvoŝarĝo*. La malfeliĉaj Francoj esprimas unu ideon de «akvo» per 4 malsamaj radikoj!

Alia ekzemplo: *l'homme - les gens - humain - anthropophage*, kun 4 radikoj, enhavas nur unu ideo-radikon: *homo - homoj - homa - hommanĝulo*.

Estas du du sistemoj: la unua ŝatas havi tiom da radikoj kiom da vortoj, kvazaŭ la valoro de lingvo estus en la nombro de vortoj; la dua ŝatas esprimi multajn vortideojn per malmultaj radikoj, ĉar ĝi valorestimas la idean sencan pli ol la vortan formon. La unua sistemo estas en la itala, hispana, portugala, ... La dua sistemo - en la plimulto da slavaj & orientaj lingvoj, precipe en la sanskrita, greka, teŭta (germanida), rusa, araba. La angla kaj franca okupas mezan gradon: en sia altsocia vortaro, abunda je grekolinaj, ili apartenas al la unua sistemo. Sed iliaj popol-dialektoj preferas la duan. Jen ekzemplo:

1-a sistemo: *la convalescenza, la convalecencia, a convalescenza, la convalescence.*

2-a sistemo: *the recovery, die Genesung, vyzdorozhenie, tillfriskning, oporavljanje.*

Por nesperta naivulo, la 1-a sistemo havigas belan internacian unuformecon, sed la 2-a nur malregulan malordon. Por sperta lingvisto, male, nur la 2-a sistemo meritus esti adoptata por lingvo memstara, riĉa el sia propra trezoro.

Meditante pri tiuj du malsamaj sistemoj, la juna Zamenhof komparis, ni supozu, la belan internacian vorton: *konvalescenco*, kun la stranga (unuavide): *resaniĝo*! Li diris al si mem: se mi adoptos la unuan, ŝajne belan, sistemon, ĝi eble plaĉos al malmultaj Angloj, Francoj, Germanoj, kiuj admiras la sudan latinidan kulturon... Sed, samtempe, ĝi certe malplaĉos al la plimulto de la nacioj! Pli detale ekzamenante la rolon de la franca vorto *convalescence* inter ceteraj francaj vortoj, ni tuj vidas ke ĝi estas «fremda» vorto, ne ligita al la simil-sencaj: *santé, guérir, rétablir*. La vorto *convalescence* estas same fremda por la tuta franca popolo, kiel la vortoj *concupiscence, conchyliologie, cothurne, coagulation, codicille*, kma.

Ĉiu «fremda» vorto estas kvazaŭ morta pupo, mumio, kiu ne partoprenas en la viva lingva cirkulado. Male, en la dua sistemo, la vorto *santé* estas plurfoje kaj nature ligita kun parencaj vortoj: *sain, malsain, sanitaire, insanté, sainement*,...

La dua sistemo, komplete disvolvita, ne posedas fremdajn vortojn. La angla *recovery* (resaniĝo) estas ligita per sia prefikso kun: *recollecion, recomfort, reengage, refreshing*,... — per sia radiko kun: *cover, discover*,... — per sia finalo kun: *discovery, misery, lottery, butchery*,...

La juna Zamenhof ja sciis ke la simpla nearistokrata popolo ŝatas la duan sistemon, sed ne ŝatas la tro komplikitan unuan, kreitan de la alta klaso kun klasika super- edukiteco.

Zamenhof spertis mem la cerban torturon de la klasika lico (: gimnazio), kie li devis parkerumi longajn tekstojn el Homero, Cicerono, Demosteno, Ovidio, k.a. por... poste forgesi & forgesi ĉion. Tiu klasika lernejo estis intence deviga en tiama aŭtokrata Ruslando, por sferigi la junajn cerbojn, por ne permesi al ili la aktivan agadon en la reala ĉiutaga vivo. Ankaŭ en Okcidenta Eŭropo la klasikismo greko-latina havis siajn viktimojn.

En «*Le Journal Illustré*» (6.3.1898) ni legas artikolon de Alfred Barbou, kiu citas plurajn francajn eminentulojn, kies opinio estis tute kontraŭ la vana klasika instruado. La akademiano Jules Lemaitre volis ke anstataŭ la mortaj oni studu, kaj studu praktike, unu el la modernaj lingvoj, necesaj por la vivo. En 1888 Raoul Frary publikigis akran kulpigon kontraŭ la latino. La klasika instruado, tia kia ĝi floris en la mezo de la XIX-a jarcento, estis ido de la XVI-a jarcento, kaj fine ido de la Mezepoko. Alfred Barbou konstataas ke la «klasika sistemo preparas junulojn por sterila profesio, en kiuj oni precipe parolas kaj bestile skribas: politikuloj, advokatoj, gazetistoj, oficistoj... Tiaj gvidistoj kondukas Francujon al senpoveco, malaktiva elnervigo.»

Esplorante ankoraŭ pli profunde, ni trovas ke siatempempe eĉ la latina & greka lingvoj estis laŭ la dua sistemo; ke en iame vivanta latino la vorto *convalescentia* ne estis fremda, sed vivanta lingvero, regule kunmetita: *con-val-esc-ent-ia* = kun-san-ig-ant-eco! La greka geografa = *ter-priskrib-ado*, kaj multaj nunaj nacilingvoj posedas siajn proprajn vortojn por diri «geografio»: la serba *Zemljopis* (ter-priskribo), la germana *Erdkunde* (ter-kono), la sveda *jordbeskrifning* (ter-priskribo), la ĉina *ti-li* (ter-regimo), la rusa *zemlevedenie* (ter-sciado), ktp. Se nia lingvo estus disvolvita normale, ĝi nun havis la vorton: *terologio*, apud la similaj: *birdologio* (ornitologio), *homologio* (antropologio), *grundologio*,... kiel ja ni jam posedas: *sociologio*.

La kritikuloj riproĉas al Esperanto ĝian barbarecon, pro la propraj vortoj (resaniĝo, homaro, kunveno,...), tamen ne riproĉas al la angla lingvo ĝian pligrandan barbarecon: *sunday* (dimaŭno), *monday* (lundo), *saturday* (sabato), *misfortune* (malfeliĉo), *mistake* (eraro), *gooseberry* (anser-bero! = ribo), *customhouse* (kutima domo = doganejo!), *plane-tree* (plata arbo = platano!) & mil-mil ceteraĵoj!

Du motivojn havas la adeptoj de la unua sistemo: propaganda kaj stila. El ambaŭ motivoj ili pravos. Unue, por altiri neesperantan mondon, mondon de Okcidenta

Eŭropo, estas pli trafe ne uzi la formojn, kiuj ŝajnas «barbaraj». Ekz., anstataŭ uzi: kunsido, unuigo, ĉion-scianta, estraro, hejma, libraro,... oni uzu prefere: seanco, alianco, omniscienca, aŭtoritatoj, domesto, biblioteko. Por akceptigi Esperanton — lingvon regulan, logikan kaj facilan, ili proponas ĝin unue fari neregula, nelogika kaj nefacila, sed nur por altiri novulojn. Post la venko ili konsentus reveni al la pure esperantaj formoj. La dua motivo, ke la kunmetaĵoj ne estas precizaj, nek klaraj, unusencaj. Ekz. oni neniam scias ĉu *pafilego* estas nur granda pafilo aŭ kanono, ĉu *papaveto* estas malgranda papavo aŭ ia malgranda speco de papavo, ksp. Efektive, nek Zamenhof, nek la Fundamento, nek LK, donis iajn regulojn por fiksi la vortfaradon. Kiuj (kiel De Saussure) provis tian fari, por iniciati novan praktikan elprovaĵon, tiuj laboremuoj estis anatemitaj kiel danĝeraj reformantoj.

La ŝatantoj de la propra trezoro ankaŭ rezonas ĝuste: ni reklamas ke Esperanto estas treege facila, do lasu ĝin tia, kia ĝi eliris el la manoj de Zamenhof. Ni ne trompu la publikon per trukitaj «internaci-aspektaj» tekstoj, dum la vera lingvo estas «barbara», kun «teruraj» kunmetaĵoj. Ni ne ŝercu kun la trukado de tekstoj destinitaj por fremda publiko, ĉar se vere ni altiras milojn da novuloj per tio, ni ilin tuj poste perdas, kiam ili rimarkas la trompon. Pli valoras dek mil fidelaj kaj lojalaj adeptoj, ol cent mil trompitoj, kiuj morgaŭ forlasos nian aferon. Se Esperanto estas lingvo, ne jargono, ĝi havu propran kostumon, honeste kudritan, ne arlekenan karnavalveston, kiu aspektas diverskolora por diversaj rigardantoj. Ni ne devigu nian lingvon fariĝi bufono, kiu turnas sin antaŭ publiko, por flati ĝin per komplimentoj ĉiunmomente variaj, laŭ la cirkonstancoj.

Pri la precizeco, ili diras ke la vorto *ĉielŝtono* estas same preciza kiel la vorto *aerolito*, se ni unufoje por ĉiam fiksis ĝian signifon, sed ke ĝi estas eĉ pli klara, ĉar la «scienca termino» (aerolito) povas elvoki la ideon de «lito en aero», de hamako, dum la esperanta kunmetaĵo, eĉ miskomprenita, sencus nur: «ĉiela ŝtono» kio estas proksima al la ĝusta ideo (solida korpo el ĉiela spaco).

En la nuna stato la vortfara problemo estas nesolvebla, ĉar mankas du principaj kondiĉoj por ebligi la solvon: libera diskuto kaj taŭga materialo. Do, la solvo en estonto povos atingiĝi jenmaniere. La aŭtoritatoj institucioj bonvole lasos plenan liberecon al ĉiuj uzi kaj studi la lingvon, ne malhelpante ilin per anatemoj aŭ intrigoj. Verkante estos libera uzi novaĵojn, teoria studento estos libera proponi novaĵojn, ano de LK estos libera diskuti ilin, kaj helpi al ĉiuj per siaj fakaj rimarkoj. Post tiaspeca libera periodo venos la momento kiam oni havos tri disvolvigitajn sistemojn: okcidenta prunteprenema, miksitaj, kaose kreanta, orientala regule kreanta. Preskaŭ por ĉiu derivita ideo oni havos tri formojn, libere evoluantajn, ekzemple:

antaŭdestinita	fatala	predestinita
kontraŭpluvilo	pluvombrelo	paraplavo, pluvelo.
malgranda	mikra	eta, mika
profundegaĵo	abismo	senfundo, abiso
malproksima	fora	tela, telea

Iu grupo da spertuloj studos la tri sistemojn laŭ iliaj praktikaj valoroj, (ĉar por lingvo sole praktiko gravas), kaj sendube oni konkludos, ke unu sistemo superas du aliajn. Tia juĝado neebas en mena tempo, kaj se la libereco daŭre mankos, ĝi estos neebila ankoraŭ longe.

Oni povas demandi, kian sistemon uzas ĝenerale la naturaj memstaraj lingvoj por formi novaĵojn. Unuavide ŝajnas ke -diversajn sistemojn. Sed, se ni revenas al origino, ni trovas nur unu solan sistemon: *kunmetaĵon el la propra trezoro*. Jen kial. Ni vidu ekzemple anglan vortaron. Ĉiuj kunmetitaj anglaj vortoj estas jam je nia favoro: ni ilin preterpasu. Restas pruntaj. Ni lasu tiujn kies deveno ne estas konata. Restas aro da latinaj, grekaj, francaj, arabaj k.a. vortoj. Nun, ni prenu unu post alia tiujn vortojn, kaj per la sama procedo, ni serĉu ilian devenon. Se ili estas kunmetitaj el propra trezoro, ili estas jam je nia favoro. Se tiu aŭ alia latina, greka, franca vorto estas elpruntita, ni serĉu ĝian devenon: keltan, egiptan, araban k.t.p. Daŭrigante tion ĝis la limoj de nia povo & kono, ni alvenas al la konstato, ke ĉiuj homaj vortoj finfine estas: aŭ son - imitaj interjekcioj, onomatopoej, klamoj (ekzemple: kukolo, grilo, oh, ne, a, uf!), esence simplaj nedismembreblaj, aŭ estas kunmetitaj el sia trezoro. Du ekzemplaj sufiĉu: la angla vorto *Bishop* venas el la greka *Episkopos*, kiu siavice venas el du radikoj: *Epi* (sur) kaj *skop* (rigardi), do estas kvazaŭ Survidanto, Enrigardanto, Inspektoro. La angla vorto *Dandelion* venas el la franca *Dent de Lion*, leondonto (speco de planto kun akraj folioj). Do, proponante «politeismo» (en loko de: multdieco), kiel unuradikaĵon, oni eraras, ĉar ĝi estas tri-radika: poli (multe), te (dio) & ismo!

La bona dua sistemo, kiun unuatempe adoptis Zamenhof, ne plene sukcesis & li enkondukis centojn da unuasistemaj (fremdaj) vortoj.

Kial ne sukcesis? Tion ni tuj vidas. La kreada metodo (1875-1885) de la juna Zamenhof estis jena: unue li starigis la gramatikon kun la finaĵoj & afiksoj, kies nombro estis nesufiĉa por la kompleta vortaro laŭ la dua sistemo. Sed lia ĉefa zorgo estis doni la impreson de ekstreme simpla & facila lingvo kun tripaĝa gramatiketo. Li havis neesperitan penson, ke ĉio kio momente mankas al Esperanto povos kompletigi poste, ke la unua impresado gravas pli ol la kompletiteco. Por faliĝi Volapükon, do Esperanto aperis kiel eta Davido, duone nuda, kun nura ŝtonjetilo — kontraŭ la abunde armita Gollatego.

Kiam la eta gramatiko fiksigis, Zamenhof komencis formi la radikaron, ŝangante la radik-formojn, se ili ne akordis, aŭ malakordis, kun la gramatika afiksaro. Ekzemple, la vorto *farino* iĝis *faruno*, por eviti la inan sencan; *vipero* iĝis *vipuro*, k.t.p.

Kreante kunmetitajn vortojn, Zamenhof agis malprecize, rapide, trankviligante sin per la sama penso: se io nun mankas aŭ ne bonas, tio korektiĝos poste! La nombro de sufiksoj tamen devus esti dekobla, por havi la eblecon de la riĉa vortformado de la dua sistemo. Tion ni jam vidas en la ekzemplo de la rusa lingvo. Tamen Zamenhof ne volis pligrandiĝi la gramatiketon, ne volis plinombriĝi la afiksojn. Kaj jen kiaj kunmetitaj vortoj el tio rezultis; en 1889 li presigis jenajn: egalo, karulo, grandegulo, lertulo, servutulo, ... *homoj*;

unukornulo, kvarpedulo, mamulo, vertebrulo, ... *bestoj*; trimastulo (ŝipo), trikornulo (ĉapo), ... *objektoj*. Se uzo havas tiom largan sencan, kial ni donus, ekzemple, al la vorto *karulo* nur homsencan? Ĝi povus signifii ankaŭ karan besteton (*the pet*) aŭ karan juvelon (*le bijou*)! Oni tuj vidas ke la avantaĝo de la eta gramatiko malaperas pro la malavantaĝo de la neklara vortaro.

Same kun la ujo kiu havas tri sferojn de apliko: keso aŭ vazo, arbo & lando. Pomoj egale signifas: pomkorbo & pomarbo! Nia homa mentaleco ne kutimiĝis al tiaj tro vastaj sencoj, kiuj rezultas el la logika vorterkombinado. Certe, en la franca la vortoj: *pommier, sommier, courrier, comptier* signifas -arbo, lito, homo, vazo. Sed tiujn vortojn oni lernas jam pretajn, neanalizeblajn, ĉar se ni adoptus la francan finalon -ier, ni rajtus diri: *concombrier* (planto, vazo & amanto de kukumoj), ĝardenisto kukuma, kukumisto, k.a.), *vivier* (vivanto, vivulo, vivemulo, vivejo, vivujo, kaĝo,...). Kun tia larĝa libera uzo de nemultaj afiksoj por kunmeti tre multajn vortojn, la lingvo iĝas malklara, nebuleca, enigmo-riĉa:

refari = ? = fari duafoje = ? = fari alie, reformi ?
redoni = ? = doni ankoraŭ = ? = returni ?
travidebla = ? = videbla tra ? travidebla ?
pafilego = ? = ega pafilo ? kanono ?
rideti = ? = ete ridi ? = to smile ? ulyb ?
nukseto = ? = eta nukso ? = avelo ?
gesinjoroj = ? = sinjoro & sinjorino (edzino) ? = sinjoroj & (sendependaj) sinjorinoj ?
ŝipanoj = ? = ŝipistoj (matelots) ? ŝipvojaĝantoj ?
landanoj = ? = indigenoj ? loĝantoj ? enlanduloj ?
izraelido = ? izrael-infano ? izrael-posteulo ?
vortaro = vorta aro ? leksikono ?

Volapük falis en 1889-1890. La nova lingvo (Esperanto) do povis tiam komenci pli serioze disvolviĝi, ne timante pli vastan gramatikon. Sed tio ne okazis pro la malforta krea spirito de la adeptaro. Poste, tio ne okazis pro la fortega agado de la klasikulo Th. Cart, kiu puŝis al la unua sistemo de multegaj fremdaj vortoj, ne permesante novaĵajn sufiksojn, urĝe necesajn.

Tamen, jam en 1889, aperis multaj bonaj kunmetaĵoj, kies ekzemploj jenaj:

insularo = arkipelago	elsaltulo = parveno
grandegulo = giganto	molanaso = ejdero
brulumo = infamo	rampulo = reptilio
homevitulo = mizantropo	taggazeto = ĵurnalo
homamulo = filantropo	publikvendo = aŭkcio
popoldiro = proverbo	glutero = argilo
profundega = abisma	aro, ularo = grupo
dipatrino = madono	somerejo = vilao
malsanejo = hospitalo	somertempo = kanikulo
skulptaĵo = skulpturo	libertempo = vakanco
plenaĝa = adolta	pratempa = antikva
ĉirkaŭvido = panoramo	maldo = satano
akvomalsano = hidropso	flueca = likva
renaskeco = renesanco	almiliti = konkeri
fajejo = uzino, fabriko	soldatejo = kazerno
pafaro = salvo	ĉamledo = ŝamo

Rimarkindas la falsaj sufiksoj en la suprecititaj «internaciaj» vortoj: gig-anto, mad-ono, panor-amo, arkipel-ago, infl-amo, arg-ilo, sat-ano, konk-ero, kanikulo, uz-ino, ab-ismo, filantropo, skulpt-uro!

Kaj jen, naciaj vortoj el la unua sistemo, kiu plaĉas al la klasikuloj: *indisposizione, cristallizzazione, envenamiento, establecimiento, desconcertadamente, descorazonadamente, tranquilidad, actividade*,... (El «Manuel de la Conversation» Garnier).

La lingva digneco do dependas laŭ la unua sistemo, de la amasego da silaboj, sufiksoj, prefiksoj, kies kuna senco tamen restas simpla. Sed kie do estas tiuj amantoj de la multvortaluksego? Ni trovas ilin, interalie, en la «*Almanach Gotha*», «*Annuaire du Blason*», «*Whitaker Almanack*», el kiuj ni tiras iliajn nomojn, ekzemple: *Dr Juan Enrique Horacio Perez de la Zampa, Conte Giuseppe Alfredo Battista di Villanueva, Don Carlos Edgardo Antonio del Rio Bamba, General Ramon Joaquin Gilberto de Oca Pella*.

Mizere aspektas — apud tiuj grandaj sinjoroj — la simplaj homuloj, kies nomoj ne rajtas esti pli ol duoblaj: *Albert Einstein, Jean Perrin, Bernard Shaw, Hendrik Ibsen*,...

De 1889 ĝis 1895 aperas en Nurenbergo «La Esperantisto», centra organo, redaktata de Zamenhof mem. En ĝi oni legas ĉion, kio interesis la nov-adeptaron: tradukoj, originalaĵoj, kroniko, lingva diskuto, propono de organizo. La konstantaj abonintoj estis 400-500 aktivaj pioniroj, el kiuj multaj eks-volapükanoj: *Einstein, Trompeter, Devjatnin, Grabowski, Meier, Szmurlo, Abesgus, Kadik, Seleznet, Wahl*,...

Per ili en la lingvon eniris la bona «volapükista» tendenco eviti tro multajn «fremdaĵojn», esprimante ĉion per malmultaj radikoj. Ĝi akordigis kun la sama tendenco de Zamenhof. La «Fundamenta Krestomatio» (1903) estis nur artikolaro, represita el la «Esperantisto» (1889-95). Dum tiuj ses jaroj definitiva formigis Esperanto tia, kian deziris Zamenhof mem, sen latinida influo. La aktivuloj tiam estis precipe: Rusoj, Poloj, Germanoj — do, naciaj kun malfremdaj baz-vortoj. En la sama tempo aperis la Ekzercaro & Universala Vortaro, kies represo en 1905 formis la «Fundamenton».

En la «Fundamento»: 2772 radikoj (& afiksoj) formas mekanismon, kiu produktis 100.000 kunmetitajn vortojn, & povas ankoraŭ produkti ĝis...miliono. Fremdaj internaciaj vortoj ne estas tolerataj. La kernon de la lingvo formas la kunmetaĵoj; jen estas specimenoj de tipaj Zamenhofaj vortoj tiuepokaj: *arbarejo* (silvo), *arbareto* (bosko), *tendaro* (bivako), *bieneto* (vilao), *kulpigi* (akuzi), *klarigi* (ekspliki), *almiliti* (konkeri), *vidado* (vizio), *rampaĵo* (reptilio), *kreskaĵo* (planto), *kolumo*, *buŝumo*, *plenumi*, *brulumo*, *frostumi*, *flugilo*, *tranĉilo*, *pafilego* (kanono), *pafilo* (fuzilo), kma.

Propraj nomoj estis skribataj nur per la 28 esp. literoj: *Varsovio* (Warszawa), *Vieno* (Wien), *Vaŝingtono* (Washington), *Odoso* (Odessa), *Sillero* (Schiller), *Ŝekspiro* (Shakespeare), *Julio* (Julia), *Julio* (Julius), *Mario* (Maria), *Mario* (Marius), *Johano* (John, Jean, Ivan, Giovanni),...

Landonomoj unuformaj: *Rusujo, Francujo, Germanujo, Italujo, Holandujo, Egiptujo, Kanadujo, Irlandujo*,... nur jenaj ekceptoj: *Finnlando, Skotlando, Estlando*.

Malgraŭ la sincera emo esti «logika» & internacie «klara», multaj nelogikaj naciaĵoj enŝovigis: finiĝo (finaĵo gramatika), denove (ree), sin trovas (ekzistas), estanto (nuno), estaĵo (vivulo), patrujo (hejmlando), tombejo (tombaro), juneco (juntempo, junaĝo), bonsona (belsona), bonodora (belodora), kara (kostega, egpreza), sonĝo (revo), memfido (sinfido), memmortigo (sinfido)

mortigo), memestimo (sinestimo), alteco (alto), lom (iomete), karega (multekosta), mljaro (jarmilo), facilanima (malprudenta, nepripensita), batali (lukti), pro la bono (por la bono), esperantisto (esperantano, ja isto estas metia, profesia), ellerni (finlerni, tulterni), multajn fojojn (multfoje), pasintan jaron (pasintjare), vitro travidebla (travideca, travidebliga), okazis stranga historio (okazaĵo, evento),... en ili sin kaŝis nacia influo — rusa, pola, franca,...

ZAMENHOFA REFORMO

Post la unua brila impreso, farita en 1887, kiam la juna Esperanto frapis la mortantan Volapükon — venis grizaj tagoj por la pacienca daŭriga konstruado, por la plenumota programo de Zamenhof, kiu mem ankoraŭ ne komprenis ke lia programo povus esti atakata per la fatalaj vivo-influo. La gramatiko ŝajnis definitiva post 1888. Do la tuta atento koncentriĝis sur la vortaro... kaj neatendite ekombis la malakordo inter, la teoria reguleco kaj la praktika malordeco vortara. Estis multaj flamaj adeptoj, kies flamo etigis des pli, ju pli ofte ili renkontis neagrablajn duŝenojn: *nenia amikeco & ne nia amikeco, ekskursano (lerneja) & ekskursano (montara), en via okulo (estas larmo) & en via okulo (de najbaro), eraro (trompigo) & eraro (aro da eroj), etera (ĉielo) & et-era (magrand-era), faldigo (de ŝtofo) & fal-digo, fiera & fi-er-a, haringo (fiŝo) & har-ingo, tiel fari ĝi ne povas & tiel fari ĝi ne povas, bona laŭdo & bon-alauĉo, al ia celo & alia celo, malbona amuzo & am-uzo, art-rito (ceremonio) & ar-trito (malsano), la bato & l'abato, du katoj & dukatoj (moneroj), libro legata & libro legata (de sinjoro legato), ktp.*

Fakte, tiaj ridetigaĵetoj ne gravas... ili estas neeviteblaj... ili ekzistas kaj ekzistas en ĉiuj lingvoj de la universo; sed la unuaj adeptoj imagis Esperanton « perfekta lingvo » sen esceptoj... Cetero Zamenhof mem malbone influis en la komenco, kiam li zorge evitis ĉian vortoludon: faruno (farino), vipuro (vipero), planedo (planeto)... Poste, li ne plu atentis pri tiaj amuzaj koincidoj sed liaj adeptoj jam adoptis la idealon de absolute regula lingvo, kaj trograndiĝis, eĉ ridindigis la danceron de ebla (t.e. nebla) konfuzo; *vegeta rano & vegetarano, perfida trompo & (agi) per fida sento, kukurbo (legomo) & kuk-urbo (?), konsento (konkordo) & kon-sento (kompreno), korpuso (armeo) & kor-puso (malsano), k.m.a.* La manio serĉi tiajn koincidojn iĝis kvazaŭ malsano, kaj rezulte multaj adeptoj forlasis la movadon... unu el ili (Von Wahl) fine fabrikis novan lingvon! Do, oni multe diskutis pri la plibonigo, reformoj... kaj fine, en 1894, la aŭtoro mem, Zamenhof, deklaris sin preta reformi!

Depost 1888 ja Zamenhof mem senĉese ripetadis ke la lingvo bezonas plibonigi, ke la lingvo devas esti kompletigata, kaj tion li atendis jen de la sciencula kongreso, jen de la adeptaro mem. Li do publikigis sian reformprojekton en 1894, kaj submetis ĝin je la voĉdonado. Lia projekto ne estis serioza. Nun ŝajnas eĉ ke li intence (malice) faris ĝin tia, por ke ĝi ne estu adoptita! Ĝi similis al multaj efemeraj sistemoj, kiuj devis aperi poste kiel malsukcesantaj proponoj, ne pli gravaj ol tiuj somer-papilietoj, kiuj subite aperas multegaj matene, kaj same subite mortas vespere!

Ŝajnas do ke, tedita pro malseriozaj reform-diskutoj, li volis montri ke ĉia provo reformi Esperanton estas absurdaĵo!

Sed Zamenhof mem slavice trompigis, pro sia nesparteco en ĝenerala lingvo-scienca & en lingvo-praktiko. Fakte, li estis nur la plej sperta en Esperanto, plej lerta Esperantisto, sed funde, samnaive kiel liaj naivaj adeptoj.

Antaŭ ol iri plu, ni haltu ĉi tie por bone kompreni la situacion de Esperanto en 1894. Tiamtempe oni parolis pri 40.000 adeptoj... pro la fakto ke vendiĝis 40.000 lernolibretoj depost 1887. La centra organo (en Germanujo) havis 600 abonintojn, el kiuj 360 rusoj, 140 germanoj, 60 svedoj, 15 francoj, 5 italoj... El tiu nombro de 600 estis ne pli ol 300 veraj adeptoj, iom studentaj la lingvon. La karnavaleca Volapük kvazaŭ malaperis depost 1889, kiam ĝia progresema adeptaro amase aliĝis al Esperanto. Ekzistis do nur unu lingvo, kies publika vivo daŭris nur 7 jarojn depost 1887.

Nek Zamenhof, nek liaj adeptoj, komprenis la veran staton de Esperanto, ĉar mankis ĉe ili mondlingva sperteco, bazita sur la studo de pluraj mondlingvaj, komparitaj per scienca metodo. Same naivaj estis tiutempaj oficialaj lingvistoj, kiuj ne kapablis kompreni & juste taksati la mondlingvan problemon en ĝia vasta tuteco... ĉar neniam la homaro havis komunan artefaritan lingvon, neniam la universitataj scienculoj havis la okazon studi ian praktikan provadon de mondlingva uzado. La tiuepokaj lingvistoj estis same nespartaj & naivaj, kiel la samepokaj inventistoj, kiuj revadis konstrui flugmaŝinon, laŭ la birda ekzemplo, t.e. kun du elastaj svingantaj flugiloj, unu vosto, ktp. Eĉ hodiaŭ, 50 jarojn post tiu tempo, la New-Yorka IALA, kun siaj altsciencaj profesoroj, kun centoj da specialistoj, ne kapablas kompreni la veran taskon & programon de la mondlingvo. Post 20-jara laboro, kiu kostis jam unu milionon da dolaroj, en kiu sin oferis tutmonde famaj lingvistoj: Jespersen, Sapir, Debrunner, van Wijk, Vendryes, Hermann, Bally, k.a., post serio da provoj: Esperanto, Ido, Antido, Occidental, Novial, Interlingua... post ĉio ĉi, ni ripetu denove: la IALA ne trovis ĝis nun la veran vojon al la monda helpa lingvo, scienculo konstruota! La IALA en 1947 atingis la samon, kiun en 1907-1909 atingis plirapide la mondlingvistoj: Couturat, De Saussure, Punth, Basso, Bond, Rosenberger, Beerman, Hartl, Weisbart, Jamin, k.a.

Do, returnante denove al tiu naiva tempo de 1894, ni bone komprenu ke la Zamenhova reformo, eĉ se ĝi estis pli serioza, ne povis rezultigi ion valoran por la ĝusta direktado de la tiama mondlingvo: Esperanto. Ĉiu aboninto de la centra organo havis la rajton voĉdoni pri la Zamenhova projekto. Entute voĉdonis 301, el 600 abonintoj, el 40.000 imagataj adeptoj. Por la propono jese voĉdonis 144, kontraŭ voĉdonis 157. Do, 13 voĉoj findecidis la tutan problemon! Tiu negativa solvo sekrete kontentigis Zamenhof, kaj malkontentigis progresemulojn, kiuj malaperis el la adeptaro.

FIKSGO

En 1900, la Pariza Universala Ekspozicio puŝis la mondlingvan ideon al scienca medio, kaj tiam fondiĝis « La Delegacio por adopto de mondlingvo », vasta organizo kiu fine unuigis 1250 profesorojn, sciencistojn, eminentulojn. En ĝi estis ankaŭ deko da esperantistoj-fakuloj. Samtempe, la francaj esperantistoj-sciencistoj: Boirac, Bourlet, Bricard, Javal, Laisant, Sebert, k.a. influis al la granda librejo Hachette & Cie, kiu komen-

cis eldonadi esperantistajn lernolibrojn, vortarojn, verkojn. En la sama urbo, Parizo, Th. Cart fondis « Presan Esp.-Societon », kiu ekkonkuris per simila eldonado. Ambaŭ librejoj do ne ŝatis la publikan opinion ke Zamenhof preparas reform-projekton, ke la Delegacio nepre adoptos ne konatan Esperanton, sed reformitan. La librejo Hachette do sukcesis akiri de Zamenhof la solrajton (monopolon) eldoni liajn verkojn, kondiĉe ke li ne plu ŝangos Esperanton. Zamenhof akceptis & subskribis la kontrakton, kiu tamen restis sekreta dum 3-4 jaroj. En 1905, la Bulonja Kongreso sankciigis la libron « Fundamento », eldonitan de Hachette, en kiu Esperanto restas absolute sama, kia ĝi estis antaŭ 1900. Samtempe, la Kongreso adoptis la Deklaracion, kiu proklamas la libron « Fundamento » sola bazo de Esp., neniam ŝangebla. Tiel fiksigis Esperanto per la unuigitaj fortoj de Zamenhof, de la Librejo Hachette & de la Kongreso.

Th. Cart, nova esperantisto, ne sciis pri la kontrakto kun Hachette kaj estis ĉagrenita per la fakto ke Zamenhof donas siajn verkojn al la franca librejo, sed rifuzas ilin al la pure Esperantista Presa Societo, kies prezidanto li estis.

En 1906, kiam la kontrakto kun Hachette jam estis konata, la Delegacio atingis sian organizon celon kaj oni komprenis ke Zamenhof ne partoprenos en la Delegacia definitiva laboro, celanta reformi Esperanton.

Do, la progresemaj esperantistoj en Parizo, kiuj sciis pri la Hachette-a kontrakto, ekvolis liberigi Zamenhof el la kontrakta ĉeno, por ke li povu kun la Delegacio labori por la lingva plibonigo.

La blinda Profesoro Javal proponis do, el sia propra have, la sumon de 250.000 Fr., pagotan al Hachette, por nuligi la kontrakton. Zamenhof konsentis diskuti la proponon de Javal, kiun li mem nomis « nobla propono »; li do preparis sian reformprojekton kaj venis al Bruselo, tra Parizo, kie li versujne renkontis Th. Cart. En Bruselo, Javal & Lemaire estis mirigitaj de la signifa reformeto, tro nesufiĉa, ne simila al tiu reformo, kiun antaŭe promesis Zamenhof. Ili do postulis kompletan revizadon de la tuta lingvo. Kontraŭ sia antaŭa intenco kaj eble pro la Pariza influo, Zamenhof ne konsentis al la serioza plibonigo kaj devenis al Varsovio en fino de 1906 aŭ en komenco de 1907.

Dum tiuj fatalaj monatoj la gazeto « Lingvo Internacia » (de Th. Cart) forte propagandis la absolutan neŝangeblecon de Esperanto kaj akre atakis ĉiujn progresemajn tendencojn.

Liginte sin per la kontrakto kun Hachette, Zamenhof — tri jarojn poste, en 1906 — ne sentis sin sufiĉe forta por rompi la kontrakton & decidige eĉiri sur la vojo reforma. Despli ke la plimulto da Esperantistoj kvazaŭ obeis al la akra voĉo de la konservulo, Th. Cart.

Pro lokmanko ni ne povas paroli pri la rolo de De Beaufront, fidela disĉiplo de Zamenhof, amiko de Hachette. En 1907, dum la Delegacia laboro, li preparis — kun Couturat — la projekton de Ido, kun sincera deziro atingi la definitivajn formojn de Mondlingvo. Esperanto por li estis nur ponto al pli alta celo.

Neniu senpartia mondlingvano povis opinii ke estis ia perfido, aŭ ia misagado, en la Delegacio. Estis tie nur sinceraj kleruloj, kun De Beaufront & sen Zamenhof, kiuj noble oferis sian tempon kaj penon por trovi la plejbonan formon de Mondlingvo. Nur Esperantistaj ŝovinistoj & falsigistoj kalumniis la Delegacion & la unuajn Idistojn, kiuj antaŭ 1907 estis fervoraj & bonaj Esperantistoj.

Depost 1906, pro la personaj motivoj, Zamenhof silentas pri tio: ĉu — & kiel — plibonigos Esperanto, neeviteble evoluinta al pli matura fazo. Sed la kleraj adeptoj ne forgesas malnovajn & liberajn parolojn de Zamenhof pri la estonta evoluo. Ili do puŝas la lingvon, lasante al la Akademio, oficialan ludadon kun la honoroj, titoloj, laŭroj & kun miloj da barokaj vortoj, similaj al: *bakhanalio, balzamino, baragvino & bazilisko!*

Malgraŭ la sinofera laboro de lingvo-puŝantoj, malgraŭ la efektiva lingva progresetado, la konservemuloj daŭre ilin supersutis per riproĉoj, admonoj, ĉikanadoj & tio influis al la ŝafideca parto de la esperantistaro, kiu kvazaŭ akceptis la dogmon: « La triumfo de Esperanto dependas de ĝia absoluta neŝangebleco ».

La triumfo de la Cart-a partio, kiu daŭris de 1906 ĝis 1916, kaj malpli forte daŭras eĉ nun, estis decidiga por la ena vivo de la lingvo, kiu por ekstera publiko multe kreskis & ŝajne proksimiĝis al la definitiva venko: tutmonda adoptigo.

Sed la ena vivo preskaŭ haltis. La oficialaj Aldonoj nur...aldonis novajn, plejparte neutilajn radikojn, neniam uzitajn: *ambrozio, bazilisko, etiologio, festono, glikozo, homonimo, makarono* (ne makaronio), *pneumatiko, rismo, sinkopo, titano*,... & cent aliajn monstrojn, malvivaĵojn, tamen karajn al la koraj klasikaj.

APOGEA JARSEPO

Inter la Skismo & milito pasis precize sep jaroj, dum kiuj Esperanto atingis plej altan nivelon de la tutmonda disvastiĝo. Tio memorigas la Biblian rakonton pri Egipto, kie sin sekvis sep jaroj sataj & sep jaroj malsataj.

La nombro 7 ludis strangan rolon en la vivo de Zamenhof. Do, ni haltu por vidi tiun rolon, precipe en la kvaroblo de sep.

En la supera teorio de nombro oni starigis tiel nomatan serion da nombro perfektaj: 1 6 28... Nu, la tria perfekta nombro (28) estas samtempe la nombro de Esperanto; tio okazis kiel neantaŭvidebla sekvo de la subkonscia spirita laboro, kiun Zamenhof montris en pluraj punktoj de sia genia produktaĵo. Tiu nombro efektive ludas fatalan rolon en nia movado. La esperanta aboco enienas 28 literojn. Zamenhof estis 28-jara, kiam li publikigis sian unuan libron. Unuatempe nia lingvo estis nomata: « Lingvo Internacia », kaj poste Lingvo de D-ro Esperanto; kaj nur fine: « ESPERANTO ». La kaŭzo estis simpla: la unua libro estis titolita: *Dro Esperanto. Lingvo Internacia*. Nu, en tiu fama titolo estas 28 literoj. Jam delonge oni diras duonserĉe-duonserioze: komencanto fariĝas vera esperantisto depost tiu momento, kiam li komencas ĝuste uzi la akuzativon. Oni diras ankaŭ ke la iama Prezidanto de la Akademio, Th. Cart, estis unua franco, kiu senere uzis la akuzativon. Nu, la fundamenta regulo pri la fama akuzativo estas en la 28-a paragrafo de l'Ekzercaro. Se leganto ankoraŭ hezitas, kaj ne admiras la koincidon, ni povas daŭrigi: la fundamenta gramatiko entenas 28 sufiksojn: la originala kaj traduka verkaro de Zamenhof, entenas 28 librojn! La katalogo de la Cen-

tra Librejo en Parizo (1918-a jaro) indikas 29 librojn... sed la lasta, 29-a, estas la verko « Aspazio », tradukita de l' Zamenhof verkaro, kaj do la fatala nombro ree triumfas.

La Universalaj Kongresoj ĝis nun honorigis 26 urbojn (24 en Eŭropo, 2 en Usono). En 1949 aŭ 1950 do venos la vico de la 28-a urbo, & la Kongreso okazonta en ĝi havos egan gravecon, se la rolo de 28 vere gravas!

La skismo malfortigis la Esperanto-movadon, kiu perdis dekonon da adeptoj & pli ol duonon da scienculoj, eminentaj profesoroj, antaŭe favoraj al Esperanto. Sed samtempe la skismo estis la skuo, kiu ŝtrecigis ĉiujn fidelulojn, precipe tiujn, kiuj jam multon oferis da laboro, tempo, mono, kiuj presigis multajn librostokojn, & tro esperigis siajn amikojn pri la rapida triumfo. Unuflanke do plifortigaĵa idea laboro por Esperanto & aliflanke — kvazaŭ de la ĉielo — falas kaskade serio da donacegoj, heredaĵoj, mon-oferegoj... de Javal, Sebert, Bicknell, Archdeacon, Boirac, Cox, Dor, Fried, Höveler-Cefeč, Meyer, Moscheles, Mudie, Szmurlo, Vaughan, Warden, Hedler... kies kuna monofero superis milionon da orfrankoj. Krome aldoniĝis centoj & miloj da mezaj & etaj donacoj, kotizoj, kiuj havigis ankoraŭ duon-milionon, dum la sep antaŭmilitaj jaroj.

Tio permesis viglan gazet-eldonon & libr-aperadon dum 10-12 jaroj. Abunda ĉefeĉ-ŝlosilaro, lerta propagando ĉiuspeca, kompensis la perdojn de 1907 & 1914 la adept-nombro superis 100.000... kiam ekflamis la monda milito. Do, ni haltas je la jaro 1913 por vidi la lingvo-staton.

Tiam la lingvo transiris la limojn de Eŭropo: aperis adeptoj en Japanio, Armenio, Brazilo, Hindio, Kubo, Palestino, Samoso, Siamo, k.a. Aperis la Nova Testamento en la oficiala Eldono de la Brita Biblia Societo. Aperis unuaj Esp.-Esp. vortaroj de Kabe & Boirac, teknikaj kaj fakaj vortaroj, kaj la reto bone organizita de UEA-delegitoj, kiuj — pro la senĉesa praktiko — perfektigis la ĉiutagan lingvon, skriban & buŝan. Por la lingva unueco estis precipe gravaj la paroladoj (prelegoj) en viva Esperanto de fremdaj samideanoj, de rond-vojaĝantoj, el kies nombro tiam ekfamiĝis Parriŝ, Pitlik, Privat, tri portintoj de la bela elparolo, aŭdata en interesaj prelegoj. Dum tiu memorinda tempo (1908-1915) la lingvo Esperanto eniris la periodon de la vivanta uzo, de la libera buŝa uzado. Antaŭ 1904, male, la tuta « vivo » samideanara konsistis en letera skribado. Lokaj naciaj kluboj, grupoj... parolis ne en Esperanto sed nur pri Esperanto. En la unua Lingva Komitato, inter 100 membroj estis nur 10 kapablaj libere esprimi sian penson per klare aŭdebla buŝa parolo. En la sama tempo disfloris teatroludoj en nia lingvo, precipe komedietoj, ĉe lokaj societoj & grupoj, kie antaŭe ne aŭdiĝis viva Esperanto-parolo. Tio influis al la klubo babilado, tre grava por la evoluo de la parollingvo. Tie & ĉi tie aperis lokaj aktoroj, oratoroj, poetoj — kiuj lernis la lertan lingvan aplikadon al la societa vivo. Tio estis la unuaj ĝerموj de la Popolo Esperantista.

OFICIALA LINGVO 1913

Nun ni rapide ekzamenos la lingvon, fiksitajn en la Fundamento & en la presajoj de la Lingva Komitato. Do, temas nur pri la « literita » lingvo, komprenebla nur per la okulo de la leganto.

La Fundamenta Gramatiko diras: *Esperanto havas nur unu difinan artikolon « la ».*

La Fundamenta Ekzercaro enhavas ankaŭ duan nedifinan artikolon *unu*: « Unu vidvino havis du filinojn... En unu tago, kiam... Si vidis unu sinjorinon... Unu tagon, promenante apud... « La nombro unu & la artikolo unu estas laŭsence du malsamaj vortoj, uzataj por la du malsamaj ideoj. Kion do pensu pri la cerba mekanismo de niaj Akademianoj, kiuj — post 40-jara laborado — ne estis kapablaj rimarki ke la lingvanoj ne uzas unu, sed du artikolojn!

La Fundamenta Gramatiko diras: « La uzo de la artikolo estas la sama kiel en la franca & la germana ». Tre klare; do, ni devas skribi: « La Nilo, La Rejno... ĉar france: *Le Nil, Le Rhin*... ĉar germane: *der Nil, der Rhein*. La Akademio, kiu protestas kontraŭ *La Rejno*, kaj samtempe deklaras sin « fundamentisto »... estas do unu el la du: aŭ somnambulo (kiu rigardas, sed ne vidas), aŭ malveremulo (kiu scias, sed mensogas). Kaj al kia kategorio — somnambulo aŭ ĉarlata — apartenas ĉiuj niaj gramatikoj: oficialaj, plenaj, kompletaj!?

La Fundamenta Gramatiko diras: « Ĉiu vorto estas elparolata absolute tiel, kiel ĝi estas skribita. » Sed, niaj Akademianoj, Prezidantoj, Poetoj — tre klare elparolas: ogdek (80), egzemple, supteni (subteni), egzisti, egdubi (ekdubi), ktp., ĉar la homa buŝo ne povas alie elparoli!

La Universala Vortaro donas du malsamajn sencojn por la radiko *bov*: por anglo kaj franco ĝi sencas *kastrita plughovo*; por germano kaj slavo — *virseksa bovo*.

Tri ekzemploj sufiĉu, kvankam ĉiu malsomnambulo povas trovi ankoraŭ cent absurdaĵojn en la sankta libro de la oficiala Akademio.

La malracia seksa sistemo de 1888 restis la sama dum 25 jaroj, malgraŭ la opinio de Zamenhof mem (1894), kiu trovis ĝin nepraktika. La Akademio ne ku-raĝis tuŝi tiun seks-problemon, pro la brua deklaro de Th. Cart, ke « La Akademio ne rajtas erari »... do, por ne erari, ĝi ne devas ion ajn « fari », nur « observi » & « protesti » se iu « eraras ».

Tamen la seksa sistemo plilabsurdigis dum la jaroj antaŭ 1914. Unue en pronomoj: la infano estis « ĝi », ĉar ĝia sekso ne estas difinita. La infano estis enkadrita inter la paĉjo (li) & la panjo (ŝi). Ĝis nun — ĉio klara, konfirmata per la Ekzercaro: « *La infano ploras, ĉar ĝi volas mangi.* » Dekdu jarojn poste, Zamenhof subite konsilas en siaj « Lingva Respondoj »: « Pri Dio, homo, infano... uzu li, sed ne ĝi... » Do, ni revenu al nia infano (kies sekso nekonatas), enkadrita inter siaj panjo & patro. Klal tiu senkulpa infano, eble knabneto, devas esti nomata li? La neŭtra ĝi ja estas Fundamenta vorto, & samtempe pli logika, ĉar senseksa! — Ne, pro la sama nekonscia biblia mentaliteco, ĉio senseksa estu... virseksa! Des pli ke la franca lingvo (neposedante neŭtran ĝi) nomas la infanon per la vira li, same kiel anĝelon & diablon.

(Daŭrigota)

LICJO kaj "La Leono de Flandrujo,"

verkis: E. Claes
el la flandra : V.F.B. Mechelen

(daŭrigo)

Ĉar, kiam li pli ol sufiĉe frofros la doloran lokon kaj kvietigis la suferon kaj mildigis sian koleron per ĉiaj vengopianoj kontraŭ *Dries kaj Fompe*, li ĉirkaŭrigardis en la ĉambreto. Fakte ĝi estis la klasa formetejo. Sur la muro, ŝirita mapo, plena de inkmakuloj, malnova kadroportreto de *Leopoldo la 1-a*, sur la planko veraj amasoj da ĉifitaj lernolibroj kaj kajeroj de antaŭaj knabogeneracioj, terĝlobo kun profunda enpremo meze de *Azio* kaj blanka kalkmakulo, du pupitroj unu sur la alia, kelkaj fornotuboj, fenditaj ardezoj kaj ĉiaj malnovaj ĉifonoj devenantaj de la lernejo. Obtuzo lumo enfalis tra luko, supre de la duobla pordo, kiu kondukis al la *Breedestrato*. Mucide en ĝi odoris kaj multe pli freŝis ol en la klaso.

Kaj granda biblioteko tute kovris la malantaŭan vandon de tiu ĉambreto; tie ja staris la «komunuma biblioteko» de *Sichem*. Neniam *Licjo* vidis tiom da libroj kunaj. Li tamen tre bone rekonis ilin. Vintre ankaŭ lia patro venigis librojn de tie, sed *Licjo* neniam povis tuŝi ilin. Knaboj aĝaj kiom li, opiniis lia patro, zorgu nur la bonan konon de la tekismo.

Kaj legito, en la tri subaj vicoj, la diversajn titolojn, orlittere presitajn sur la dorso de ĉiuj libroj, li eliris unu, kies titolo ŝajnis al li pli signifa ol la aliaj: «La Leono de Flandrujo». La vorto «leono» ĉiam profunde impresis *Licjon*. Kaj en la kvinta malvarma formeteja ĉambreto, sidante sur amaso da malnovaj lerno libroj *Licjo* eklegis, legis ke lia kapo ardis, ke li forgesis horon kaj tempon. Kaj kiam la movbruo en la apudaklaso anoncis la kvaran, kaj kiam li aŭdis ankaŭ la instruiston paŝi el la klaso, li forkaŝis la libron sub sian jaketon, singarde apertis la pordon de la ĉambreto, urĝigis el la klaso, kaj unuspire kuris al la kampo, flanke de lia domo. Kaj tie *Licjo* enrampis la sekalon, kaj plu legis ĝis mallumiĝis kaj ĝis li devis hejmen.

Admono kaj disputo ĉar li malfruis ĉifoje ne ĝenis lin. Liaj pensoj estis ege for, ĉe la libro, kiun li kaŝis en la sekalkampo kaj, post la vespermanĝo, li tuj enlitigis por vivi en la mallumo kun la herooj de Flandrujo.

Kaj kvar sinsekvajn tagojn, inter kiuj dimanĉo, *Licjo* tie legadis la tutan tempon, kiam li ne devis esti hejme, en la lernejo aŭ la preĝejo. Li tie sidis tute izolita de la mondo, la suno super la sekalkampo flamis, la flava ora sekalo murmuris, kaj estis kvazaŭ fora, fora zumo el mirinda mondo, kiel la voĉoj de malaperintaj homogeneracioj. Kaj iam *Licjo* ekaŭdis, kaj tio ne distris lin, la strangan misterajn sonojn, kiuj zumis ĉirkaŭ li kaj li kredis aŭdis la vibregan bruon de impetantaj ĉevaloj kaj la resonon de hero-voĉoj, kaj la pezajn batojn de batalantaj kavaliroj... Kaj tiam li levis la okulojn al la senlime alta ĉielo, kiu kulpis super la kampoj, kaj ĉion li vidis okazi, ĉion, kiel iam estis, kaj li partoprenis...

La kuŝado aŭ sidado ne doloris liajn doŝojn aŭ sultronojn...

Kaj ĉe la fino de la libro *Licjo* restis longan paŭzon reve rigardanta la bluan aĉeon, dum li kuŝis tut-entendita sur la dorso en la sekalo, kaj, samtepe ekregis lin nedirebla malĝojo, kiam li neniam spertis, li subite konciis sin senlime malfeliĉa en la vivo, ne sciante kial; estis precize kiel se preterpasis lin io agrablega, kiu nun estis for, definitive for kaj svenis... Kaj, — li ekpensis subite kiom li kompatis *Adamon* kaj *Evon*, kiam li unufoje legis pri ilia forpelo el la Tera Paradizo.

Sed kiam li ree staris kaj forlasis la sekalon kaj sentis siajn junajn brakojn kaj krurojn, kaj la sumersononon kiu juĝis liajn nukon kaj manojn, tiam li denove fariĝis *Licjo* kaj denove *Eobrecht van Bethune*, *Breydel* kaj *De Coninck* superis.

Kaj ju pli *Licjo* pensis pri ili, des pli potence ekstormis en lia brusto.

Li estus volinta batali, eĉ kontraŭ arbo. Kaj emis per sia kapo, kiel per murmpilo, puŝegi ion, renversi iun; ĉar neniu proksimis, li kuris hejmen kun la brakojn supren kaj kriis: *Heil Gent, hier is Jan Borluut!* aŭ alian batalkrion el la bela libro. Li tiris ablon el la ŝtiparo, ekvidis sur la tero en la ombro de la ĉarejo, kaj eklaboris. Estis varme, kaj iom tranĉinte kaj pecectiginte, li demetis sian jaketon. Kaj tio subite revokis en lian memoron la brakojn de *Jan Breydel*; li suprenfaldis la ĉemizmanikojn por esplori ĉu ankaŭ liaj muskoloj «kuŝis kiel ŝnuroj sur la brakoj», kiel ĉe *Jan*; — la bluaĵ arterioj sur liaj malgrasaj brakoj ŝajnis al *Licjo* nur ja tre malfortaj «muskoloj» komparé al tiuj de la solida buĉisto de *Brugge*, sed ili ja ne mankis kaj la simileco vekis fieran gojon en *Licjo*. En sia infanaĝo *Jan Breydel* sendube neniel estis herkulio kia poste. Se li estus havinta lin kiel studkunulon...

Li plu prilaboris sian ablon...

Maks, kiu maldiligente kuŝis antaŭ sia budeto kaj de fore vidis *Licjon* okupata, proksimigis kaj restis kelkajn paŝojn de li, respektante la longan bastonon.

— «*Makseto*, diris *Licjo*, ni foje pruvu ke ekzistas ankoraŭ brakoj!»

Kun oblikva kapo kaj la maldekstra orelo duone sur okulo, *Maks* seivole observis.

Licjo tranĉis la ablan pinton akra kaj la «*goedendag*» pretis.

Nun li ekstaris, la armilon en mano. La kovrilo de la brutkaldrono, kiu kuŝis apud la putokuvo, estis lia ŝildo kaj per la maldekstra brako li premis ĝin tute sur la brusto. Tiam li tiel defie ĉirkaŭrigardis ke *Maks* singarde rampis kelkajn paŝojn malantaŭen. Tiel *Licjo* estus starinta sur la *Groeninga* kampo kaj eĉ ne paŝon li estus cedinta antaŭ neniu franco. Apogante sur sia ablo, li imitis la tenigon de ĉiuj heroj, kiujn li memoris; li foje provis kun fermita okulo, kiel *Pieter De Coninck*, sed li preferis *Jan Breydel*, kiu estis pli forta.

Subite *Licjo* vidis kontraŭ la dornoheĝo de la ĝardeno, dekon da metroj pli fore, izolitan pajlogarbon. Li ekpostenis, tenis la ablon firme premita sub la brako kaj kuratakis ĝin, kriante ke resonis tra la tuta bieno: *Vlaanderen den Leeuw! Wat Walsch is, vultsch is, sla dood!*

Ankaŭ *Maks* kredis ke li duone komprenas kaj kuregis flanke de li kaj, kelkajn paŝojn de la malamiko, li tiel sovaĝe saltis sur *Licjon* ke la ablo maltrafis la garbon kaj ke la kapo de *Licjo* penetris en la heĝon ke li enigis ĝis la kolo. Li jetis krion, kiu multe pli laŭte sonis ol lia ĵusa flandra bataldevo. Kaj kiam li plorante tiris la kapon el la heĝo, liaj vizaĝo, oreloj kaj kolo estis tiel terure gratvunditaj kaj sangaj kaj li tiel terure grimacis kvazaŭ la tuta franca armeo de 1302 estus tretinta sur lian korpon.

Maks, kiu kredis ke la ludo ne jam finigis kaj kies ripojn preskaŭ boris la lanco, kaptis la *goedendag* inter la dentoj kaj rapidis kun ĝi tra la ĝardeno.

La patrino, kiu aranĝis la litojn en la keloĉambro, aŭdis la kriadon de sia filo kaj alkuris vidi kio okazas.

— «Ĉu la hundo mordis vin?» ŝi time kriis, vidante lin apud la heĝo kun sanga vizaĝo.

— «Ne...», singultis *Licjo*, «mi falis... en la heĝon...»

Panjo mire rigardis de lia vizaĝo al la heĝo.

— «Kiel tio eblas...»

«Tiu pajlogarbo estis franco kaj...» Li gustatempe ekpensis ke lia patrino ne konas la *Leono (n) de Flandrujo*.

Kaj ĉi-foje la patrino vere kredis ke muŝo ekzumis en la kapo de ŝia juna ido kaj ŝi kompute prenis lian manon.

— «Venu, knabo, mi iom lavos vian vizaĝon.»

Ŝi ĉerpis sitelon da akvo kaj helpis al li lavi la sangan vizaĝon. La malvarma akvo ĉesigis la ploradon de *Licjo* kaj frostigis lian bolan flandremon.

Vespere la patrino kuiris por *Licjo* pelveton da dolĉa lakto kun masteloj. Kiam li enlitigis ŝi mem kovris lin, kaj *Licjo* ekstreme miris pri ĉi ĉio, kaj ne kapablis kompreni kial li subite ĝuas tian nekutiman dolĉan traktadon.

— «Ni ja ne havu zorgojn pri la sano de nia *Louis*», diris la patrino post la vespermanĝo, kun seriozo kaj kompatato en la voĉo.

— «Jes», diris *Henĉjo*, «la lastajn tagojn mi tie vidis lin subite bati la aeron per la brakoj... kaj li senĉese laŭtparolas por si mem...»

— «Nu», grumblis post tio la patro, «estas ĉar li ne sukcesas mastri sian petolemon.»

Sed la patrino sopiris: «Ni ĉiukaze foje pilgrimu al *Sankta Kernelis* sur la *Blaaberg*.»

Kaj tiun nokton *Heĉjo* kaj *Nis* abrupte timvekiĝis, ĉar *Licjo* subite en la sono kriis:

«*Vlaanderen den Leeuw! Sla dood!*»

El «De Witte», ĉap. XII.

Kun afabla aŭtoro permeso pri traduko kaj publikiĝo.

TEJA

Jam antaŭ kelka tempo, estis fondita la *Tutmonda Esperantista Journalista Asocio*, kiu eldonis jam trian informilon; en ĝi ni legas diversajn praktikajn aplikojn de la funkcio de la asocio (i.a. kiel la «Verda Semajno de Zaandam» estis fruktodona en Svedlando, kia estas la situacio de E. en Ĉinujo, la impona membrolisto ktp.)

Ne necesas substreki la praktikan utillecon de tiu organizaĵo: la membrokoto estas unu usona dolaro aŭ samvalorajo kaj la sekretariejo situas en Svedlando: *Värmlandskatan 18, Göteborg*.

TALENKENNIS EN REIZEN

Men stelt het doorgaans voor alsof de kennis (lees: oppervlakkige) van een paar voorname landstalen volstaat om overal terecht te komen. Als men niet veeleisend is kan men zich die illusie allicht permitteren en zich inbeelden snuggerder te zijn dan de heer *Trottmann* te *Londen*, die vorige eeuw door de Franse caricaturist *Cham* (1819-1884) kostelijk werd uitgetekend. De geslaapmutste reiziger *Trottmann* zit namelijk in al zijn nietigheid overeind in een buitengewoon breed, van een verhemelte voorzien bed, en de revue *Lectures pour Tous* (jg. 1905) commenteert als volgt het geval: «Ware de heer *Trottmann* Esperantist, dan zou *Cham* hem niet deze fameuse woorden in de mond hebben gelegd. Hier ligt ik nu in dit uitgestrekt ding, dat in het patois van dit land *a bed* wordt genoemd». En als *Trottmann* aan het kamermisje mimisch zijn kleren vraagt, begrijpt zij hem zo wel, dat zij jilings achtereenvolgens de laarzetrekker en bier, een reuzenkom compute en de *Times* brengt.

Nu, de taalmoeilijkheden van een *Trottmann* zijn begrijpelijk. Hoe zou hij wel een koppel eieren hebben gevraagd? Maar wat te denken van de Amerikaan *Alexander Powell*, de ten overvloedige officieel geïntroduceerde, die af en toe zijn *Engels, Frans en Duits* op zak moest laten? In zijn openhartig boek *Ongecensureerd! Twintig jaren van avonturen en reizen*, gedurende dewelke hij 1/2 miljoen kilometer aflegde, zegt hij aan het adres van de trekkers, dat het natuurlijk waar is, dat je een volk en zijn problemen alleen kunt leren begrijpen als je te voet door een land trekt, eet in dorpsbergen en slaapt in boerenhutten en schuren. Maar, stelt hij voorop, dan moet je ten minste de taal van het land spreken. Ik zie niet in wat je er aan zou hebben om bv. door *Joegoslavië* te trekken tenzij je *Servisch, Kroaats en Sloweens* sprak. «Anders zou de reiziger even goed doofstom kunnen zijn». Stel je voor, dat je de weg tracht te vragen in een land als *Hongarije*, waar de steden zulke «dwaze» namen hebben als *Kiskunfelejteyeza*. «Toen wij bij de Roemeense grens kwamen waren mijn stembanden bijna verlamd». In *Roemenië* zelf «converseert hij in een mengmoes van *Frans en Duits* en gebarentaal met een herbergier en in *Bulgarije* verongelukt hij bijna met zijn auto in een ravijn.

«Midden op de weg stond een Bulgarschildwacht, zijn geweer op ons gericht. Dat betekent in alle talen «stop»! (Inderdaad, zo internationaal als het geld) *Spreken Sie Deutsch*, vroeg ik, waarop hij glimlachend knikte». Maar zijn kennis van die taal bleek heel gebrekkig, want *Powell* verstaat alleen het woord «*Brücke*» en niet het verband met «kaput». Het gelukt hem nadien nog in volledige duisternis op 15 cm. van een vreselijke afgrond te stoppen.

Verder zal niemand *Powell* tegenspreken, dat het voor een vreemdeling onmogelijk is in *Rusland* «tot de kern van de gebeurtenissen door te dringen, tenzij hij de Russische taal verstaat en dat is met weinig vreemdelingen het geval als ze niet in het land geboren zijn...» Eén ding verzuimt hij echter te zeggen. Namelijk, dat onze vacantiereizigers het als een grote attractie beschouwen hun reizen met gebarenspeel te illustreren, en eens gezellig weer thuis, er over te praten met de emphase van jagers op groot wild. Dit hebben zij natuurlijk op de *Esperantisten* voor!

Yve Murten

Cfr. *F. V. Toussaint v. Boelaere* — *Hongaarse Indrukken*: «Elders, nl. in Duitsland, Engeland, Frankrijk, Italië, Skandinavië en zo meer, kan nog de vreemdeling aan een woord gissen wat de tekst *misschien* kan betekenen of waarop hij betrekking kan hebben — en daar naar handelen, doch in Hongarije...»

DE PERS OVER ESPERANTO

Nederlandstalige pers

In «*Kroniek*» (orgaan van *Stabuco*, Vereniging Stadsperoneel Antwerpen) verscheen een artikel van dhr. H. Vermuyten, waarin E-vertalingen en -boeken geciteerd worden. «*De Trekker*» (Juninr.) bevat een lang artikel «*Hoe verstaan wij elkander*». Op 1.6: «*Volks-gazet*», «*Gazet van Antwerpen*», «*De Landwacht*» (12.6) met «*Handelstentoonstelling in Frankrijk gebruikt E.*»; op dezelfde dag: «*Het Nieuwsblad*», «*De Standaard*»: «*Het E. en de onderwijzers*». Op 9.6: «*De Gentenaar*», «*Gazet v. Antwerpen*», «*De Rode Vaan*»: «*De Internationale Jaarbeurs van Boedapest gebruikt E.*». Op 10.6: «*Het Nieuws van den Dag*» bericht de samenwerking tussen K.V.E.V. en V.E.B. Op 12.6: «*De Gentenaar*» met hetzelfde; tevens melding in «*Burgerwelzijn*» (Brugge) van het bezoek van twee Zweedse Esperantisten. Op 20.6, maandelijks E.-kroniek in «*De Zondagochtend*». Op 21.6 in «*Het Nieuws van den Dag*» een artikel «*E. in de Praktijk*». Op 23.6, hetzelfde in «*Gazet v. Antwerpen*», «*Gazet van Mechelen*», «*De Gentenaar*»; in «*De Nieuwe Gids*», een bericht over een E.-vergadering te Antwerpen. Op 25.6 in «*De Beiaard*» (Brugge), «*E. in de Praktijk*». Op 29.6 «*Polen besef het nut van E.*» in «*De Nieuwe Gazet*». Op 1.7, hetzelfde in «*De Gentenaar*». Op 13.7 «*E. bij de Hongaarse Staatsspoorwegen*» in «*De Gentenaar*», «*Het Nieuws van den Dag*», «*Gazet v. Antwerpen*», «*Rode Vaan*». Op 17.7 geven «*Het Nieuws v. de Dag*» en «*De Nieuwe Gids*» een bondig overzicht van de inhoud van F.E. Op 25.7 in «*Front*» (Brussel), een lang artikel uit «*Heroldo*» over een redding door E. In het *Julinr.* van «*De Trekker*», een overzicht van de organisatie der E.-beweging, en van «*Parlement*», een uitgebreid artikel in E. over het nut van E. voor de aanhangers ener wereldfederatie.

Franstalige Pers.

In Maart en April-Mei in «*The Debating Magazine*» (Luik), twee vooringenom artikelen over E. Op 3.6 vermeldt «*Le Face à Main*» een adres waar inlichtingen over E. verstrekt worden. Op 12.6, «*Le Soir*» en «*La Lanterne*» met een oproep tot de Esperantisten-onderwijzers. «*Le Drapeau Rouge*» met een artikel «*E. in de wederopbouwbrigaden in Bulgarije*»; «*La Libre Belgique*», «*La Métropole*», «*La Dernière Heure*» kondigen de stichting aan van de «*Vereniging der Esperantisten-Onderwijzers*», tevens «*Le Drapeau Rouge*», op 17.6. Op 13.6 en 14.6 kondigt «*Le Soir*» een E.-spreekbeurt te Brussel aan. Op 24.6 in twee edities van «*Le Soir*», aankondiging van een E.-spreekbeurt. Op 27.6 wordt in «*L'Étincelle*» de stichting van een E.-groep te Charleroi aangekondigd. Op 8.7 in «*Le Peuple*»: «*Voulez-vous avoir un correspondant à l'étranger?*» en in «*Le Matin*», een uitgebreide E.-kroniek. Op 18.7 in «*Le Populaire*» (Parijs): aankondiging van het 21-ste SAT-kongres te Amsterdam. Op 19.7 melden «*Courrier du Soir*» en «*Le Travail*» (beiden te Verviers) gedetailleerd het programma van het 33-ste Universeel Kongres te Malmö (Zweden). Op 20.7, «*Le Phare*» met een vraaggesprek van twee franse juffers, op weg naar het E. Wereld-Kongres. Op 27.7, in «*Le Jour*» (Verviers) een artikel, waarin de bijzonderste verenigingen, die collectief het UNO-petitionnement ondertekenden. Op 29.7, hetzelfde in «*Le Travail*» (Verviers). Wij noederden tevens dat «*Bund ab. Blat*» (Bern) meldt dat de Zwitserse redacteur *Unger* onlangs de leiding van de internationale berichtendienst «*Esperanto-Pers*» op zich heeft genomen.

FRANDAĴOJ.

Ontologio

Iam estis hela muro, kaj sur tiu muro la granda ombro de homo.

«*Kiel homoj ekzistus sen mi?*» parolis la ombro.

«*Efektive, sen muro, ne homoj*», opiniis la muro.

«*Kaj mi do?*» sin demandis la homo.

Socia problemo

«*Sen mi vi ne vidus*», diris la nazumo al la okulo.

«*Sen mi vi ne ekzistus*», diris la okulo al la nazumo.

La Vero

Viro volis vidi la veron en la vizaĝon. Li sciis ke ĝi loĝas en puto, kaj en kiu. Tial li aliris kun longa bastono tiun puton, kaj diris: «mi agitu la akvon de la puto: tiam ĝi ja emerĝos».

Sed tio havis neniun rezulton, krom ke la akvo igis ege malpura, kaj la vero iom malpli distingebla.

K. Van de Woestijne
el la flandra: Hedero

Plaatselijk Nieuws

V.E.B. Afdeling Brussel : Op 6 Juli l.l. had onze afdeling het genoegen een groep Deense esperantisten (onder leiding van Sano Friis uit Aabyhoj op doorreis naar Parijs, in haar lokaal te ontvangen. De ontvangst en het gezellig samenzijn dat daarop volgde in de « Vlaamse Club », werd door onze leden en cursisten en ook door Vlaamse esperantisten uit Antwerpen en Mechelen bijgewoond, w.o. de Bondsvoorzitter, Dr. T. van Gindertaelen.

Elisabethstad (Belg. Kongo) : Ons gewezen hoofdbestuurder, leraar E. Symoens, die nu in de kolonie vertoeft, heeft hier een krachtig propagandavoor Esperanto ingezet. In de « Vlaamse Vriendenkring » van E'stad werd door hem voor een honderdtal aanwezigen het probleem der wereldtaal behandeld. In het Koninklijk Atheneum, in het kader van de vrije ontspanning, werd een Esperantocursus ingericht. Veertien leerlingen van de hoogste klas volgden die cursus met veel geestdrift. Gezien de belangstelling wordt in October ook een openbare avondcursus ingericht.

V.E.B. Afdeling Oostende : 21 Juli was een dag, die wellicht lang in 't geheugen der leden blijft : per bus, met een 30-tal leden naar Paris-Plage ! De bus was met de E-vlag versierd en te Duinkerke en Boulogne traden we in voeling met andere Esperantisten. Gezien het grote succes, komt binnen kort een tweede reis naar Beloel of de Ardennen aan de beurt.

In de laatste vergadering werd beslist een gezellig Kerstfeest van de leden en Fam'lie in te richten, waarvoor een spaakas opgericht werd. De afdeling kreeg het bezoek van Zweedse S-anoj, die heel blij waren... want niemand verston hen, tenzij door 't Esperanto !

V.E.B. Afdeling Mechelen : Na verlof, greep de eerste vergadering plaats

Niaj Esperanto-Enigmoj kun premioj

PREMION gajnis post n-roj 43-44 : F-ino Van Mullem, el Blankenberge.

SOLVOJ.

N-ro 45. HORIZONTALE. 1. kverk ; miksi. — 2. U.E.A. — 3. kripl ; nuanc. — 4. pli. — 5. mask ; sorc. — 6. abdik. — 7. knar ; regn. — 8. enkasig. — 9. ŝiro ; band. — 10. eta. — 11. limig ; reago.

VERTIKALE. 1. kaŝ. — 2. versaĵn. — 3. acum. — 4. karno. — 5. kulp ; eg. — 6. ludkart. — 7. mani ; ar. — 8. skrib. — 9. egala. — 10. sonorig. — 11. nod.

N-ro 46. HORIZONTALE. 1. Hebre ; Baghy. — 2. bor. — 3. ignor ; event. — 4. ist. — 5. pore ; kran. — 6. kahel. — 7. Emba ; Uson. — 8. rubriko. — 9. sved ; ilar. — 10. ari. — 11. rostr ; Lan-ti.

VERTIKALE. 1. eks. — 2. Engholm. — 3. brems. — 4. ekaŭd. — 5. ebri ; ar. — 6. Scherer. — 7. bret ; il. — 8. kluki. — 9. solen. — 10. hungaro. — 11. nur.

N-ro 47 : KRUCVORTENIGMO

HORIZONTALE. 1. facile reprenanta sian antaŭan formon (R) ; tajloro tion faras (R). — 2. el ĝiaj fibroj oni faras teksaĵon (R) ; plej forta ; prefikso. — 3. nenormala (R) ; el ĝi oni faras teksaĵon (R). — 4. parenco (R) ; ĝi kelkfoje kovras la feron (R) ; tranĉo aŭ piko ĝin kaŭzas. — 5. elasta lameno metala (R) ; ĝi ŝirmas kontraŭ malvarmo (R). — 6. Planto kies rezino estas laksiga (R) ; areto da literoj, kun difinita signifo (R). — 7. forpreni polvon per speciala ilo (R) ; edzino ĝenerale estas tio en la hejmo (R). — 8. akompani por gardi

op Dinsdag 24.8, waarna regelmatig wekelijks bijeengekomen wordt. De leden werden op Zaterdag 28.8 onthaald bij de plaatselijke Penningmeester, dhr Goedgezelschap en zijn echtgenote, na hun huwelijks, dat op 20.7 plaats greep.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												

(R) ; prepozicio. — 9. pronomo ; delikata teksaĵo (R) ; aldono (R). — 10. nevole seniĝi je posedajo (R) ; persona pronomo. — 11. tion oni faras por konservi meblojn belaj (R) ; mangajo el lakto (R). — 12. ujo (R) ; muzikilo (R).

VERTIKALE. 1. prepozicio ; ornama desegnaĵo el kunplektitaj linioj (R). — 2. pronomo ; somerdomo (R) ; plenda ekkrio (R). — 3. kurba tenilo (R) ; fiŝo (R) ; iri preter iu loko (R). — 4. superflua (R) ; ŝajni (R). — 5. ege timige ; serio da lecionoj (R). — 6. esti senpage akceptata en ies domo (R) ; la tuto de tio, kio ekzistas (R). — 7. eligi harmoniajn sonojn (R) ; gardi infanon (R) ; prefikso. — 8. korpoparto ĉe kelkaj bestoj (R) ; prepozicio. — 9. prepozicio ; supro de kapo (R) ; konjunkcio. — 10. pendlumigilo (R) ; ĝi troviĝas en versaĵo. — 11. ornama nodo (R) ; adoranto de malveraj dioj (R). — 12. societo (R) ; eksenti fervoran korinklinon al iu (R).

Postbus 342, Brussel
LEIDING : Dr. T. Van Gindertaelen. (Mechelen).
REDACTIELEDEN :
Dr. Couwenberg (Blankenberghe) — Drs. F. Roose (Brugge) — Drs. E. Symoens (Elisabethstad) — F. C. Ridwit (Antwerpen) — H. Vermuyten (Antwerpen) — E. Cortvriendt (Brussel) — Gr. Maertens (Brugge) — Verda. — F. Piot (Leuven). — R. Isorentant (Brugge).
KOPIJ : Uiterlijk de 15-de van de maand bij de Redactie !

N-ro 48 CIFERENIGMO.

Retrovu 4 versojn el 109 literoj, kies valoron vi malkovros, ĝuste nomante jenajn difinitaĵojn :

77. 71. 63. 12. 79. 25 : vigligi./ 85. 69. 86. 18. 43. 5. 32. 25. : delogi per mono./ 1. 52. 73. 4. 57. 94. 102. 87. 42. 9. : ne tute ĝuste./ 34. 91. 74. 103. 22. 51. 70. 107. 98. 82. 47. 9. : tuj./

37. 7. 17. 104. 45. 36. 40. 101. : plen-detala ./ 67. 33. 76. 93. 48. 59. 41. 92. 89. 99. 30. : en ĝi oni flegas pacientojn./ 50. 106. 62. 96. 56. 83. 61. 105. 30. : tie oni kuracas./ 31. 66. 14. 72. 53. 97. 2. 3. 30. : ĝi sekvas troan festadon./ 88. 38. 65. 19. 58. 92. 23. 10. 49. 30. : ĝin oni metas iun lumigilon./ 11. 15. 22. 6. 35. 109. 30. : transportosistemo./ 21. 27. 39. 52. 64. 54. 30. : ĝi troviĝas sur la tualetotablo de koketa virino./ 100. 108. 13. 31. 20. 107. 84. 16. 47. 30. : rivalo./ 24. 81. 55. 8. 32. 75. 3. 101. : sendependa./ 28. 80. 29. 78. 95. 69. 102. 30. : kiel eble plej malgranda kvanto./ 68. 44. 10. 60. 89. 46. 30. : tie oni pretigas librojn./ 90. 91. 26. 78. 43. 25. : tute fordoni al.

Sendu la solvojn sur aparta folio al POSTBUS 342, (Enigmoj); BRUSSEL, antaŭ la 20.9.1948.

LA FORTO DE L' VERO, facila legolibro, (romana) por komencantoj, verkita de Adi, dua eldono, ĉe Dansk Esp. Forlag, Aabyhoj (Danl.), 1948, 62 p. Havebla ĉe F.E.I. : 30 b.fr.

Koncerne la enhavon, mi konfirmas mian recenziĝon pri la unua eldono (F.E. 12/1945) : « Tiu rakonto en 22 ĉapitroj pri la amo de Ole kaj Birgit, al kio krocigas diversaj epizodoj — iom naiĵaj — pri aliaj personoj, ne estas sufiĉe unueca por ke oni stampu ĝin romano. Malgraŭe, ĝi estas freŝa, taŭgas por ĉiuj kaj certe katenos la atenton de la komencantoj, al kiuj ĝi montras logajn aspektojn de la Esperantista vivo (i.a. en la internacia atlernejo de Elsinoro. »

Tiam mi substrekis ke la libreto eble ne taŭgas por komencantoj, pro la iam malklara lingvo kaj kelkaj gravaj presnunoj : ba=la, p. 27 kaj gramatikaj eraroj. Mi rajtas ŝangi mian opinion en tiu rilato, ĉar la ĉefaj makuletoj malaperis. Mi tamen ankoraŭ kondamnas : bedaŭri (kompati), ah (ha, p.14) ; li sentas sin proksima al si (li, p. 32) ; post kiam ŝi helpas min (helpinte min, p. 19) ; rentoj, rento, p. 50) ; al la tombo ŝia (al ŝia tombo, p. 33) ; iris por helpi (iris helpi, p. 34) ; kiu aplikas la Csehmetodon, t.e. instrumetodo konversacia (instrumetodon konversacia, p.36 — cfr. Plena Gramatiko de Kal.-War. § 259, p. 279 pri la « ekvivalentoj ») ; daŭrigi (diris aŭ parolis plu, p. 48, 57, 60) ; partopreni al (en, p. 40). Mi krome preterus : Uzi (anst. apliki iom de mia mono, p. 20) ; por (anst. tiu vizito fariĝis al Birgit, p. 26) ; reiras (anst. mi revenas al mia fabriko, p. 21) ; atinginte la hejmon (anst. veninte al la hejmo, p. 53) ; konkeri (anst. akiri lian koron, p. 30) ; bantanta (anst. frapanta koro, p. 59) ; aranĝi la atribuan de la multaj ĉambroj al la kursanoj (anst. aranĝi la distribuon de la kursanoj al la multaj ĉambroj, p. 40). Fine, ofendita vanteo (memestimo, sinamo ? p. 33) kaj ŝoko (ŝoko trafis lin, p. 21) impresas nekompreneble, kaj kelkaj frazoj montras strangan vortordon, ekz. tamen ankoraŭ ŝi estas bela (p. 8), se ne io neatendita okazos (p. 24).

Ĉar ĝenerale temas nur pri detaloj, la verketo, kies eksteraja estas plaĉa, estas vere rekomendinda ĉefe por daŭrigaj kursoj kaj legaĵo, ĉe la fino de elementa kurso. T.V.G.

JARLIBRO DE UNIVERSALA ESPERANTO-ASOCIO, unua parto, 1948 248 p. Neaĉetebla, rezervita por la aktivaj membroj de UEA.

La libreto montras la gravecon de la internacia neŭtrala movado, en kiu nun partoprenas ankaŭ nia Ligo. Ĝi prezentas al la membroj ĉiujn elblajn informojn kaj utilajn indikojn, koncerne la Asocian vivon kaj estas trezoro por tiuj, kiuj deziras disponi adresojn ĉie en la mondo. Ni konstata ke la nombro de asociaj membroj de nia lando estas ege malalta : poste ĝi certe kreskos, kiam aldoniĝos la membroj de F.I.L.E. Ni notu ke sur p. 40 oni forgesis menci sub la « Aliĝintaj Landaj Asocioj » nian organon, kvankam ĝi aperas sur p. 54 en « La Esperantista Gazetaro ».

La libreto, kiun kompletigos dua parto en aŭtuno, nepre indas la posedon kaj ni konsilas al ĉiuj F.I.L.E.-anoj fariĝi anoj de UEA (Membro kun Jarlibro — fr. 45.— Membro-Abonanto — fr. 112.—). Oni anoncu sin ĉe la Liga Sekretario aŭ Kasisto, Postbus 342, Brussel. Dirk.

JARLIBRO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA 1948. Eldonis : S.A.T. 67 Avenue Gambetta, Paris. — La antaŭa jarlibro de S.A.T. aperis en 1939 kaj la nuna renodas kun la tradicio de la postformata libro ampleksas 172 paĝojn kaj enhavas la statuton kaj diversajn aliajn regularojn de la Asocio, libroliston, utilajn adresojn kaj adresaron kun 3.730 adresoj de S.A.T.-anoj. En enkonduko la komplintoj sin senkulpigas pro la eteco de la jarlibro 1948 pri kies multaj mankoj ili konscias, sed prave fieras pro la modesta sed jam inda renaskiĝo. Eco.

LA PORTUGALA LITERATURO de Ag. da Silva, el la portugala de Manuel de Freitas, eld. portugala Eldona Rondo 1948, 26 p. Mendebila ĉe : G. Basteels, Montenegrostr. 190, Vorst-Brussel ; prezo : unu kajero 7 Fr., ses kajeroj, 34 Fr.

Jen do la unua kajero de la 2-a serio de la « Enkonduko en la Kulturo », post la unua serio, kiu prezentis : Juna Vojaĝo ĉirkaŭ la mondo, Vivo kaj Arto de Goja, Historio de Usono, la Prahistoria Arto, la Budhismo, la Vivo de Nansen, kiam sekvas en la dua serio : Vivo de Pissaro, Pro tri pingvenaj ovoj, la Petrolo, Historio de Nederlando kaj La vivo kaj laboro de J. A. Komenski.

En la recenzata kajero, ni trovas la disvolvigon de la portugala Literaturo, ek de ĝia ne tre konata origino ĝis la modernaj tendencoj ; lingve kaj enhave klara, la libreto certe kontribuos al pli ĝusta kompreno pri la valoro de la vere nediskuteble mondformataj verkistoj, Luiz de Camoes kaj Antero de Quintal.

Ni ne povus ne rekomendi la mendon de la serioj, tial ke la enhavo nepre taŭgas kaj same la lingvo. Ili konsistigas havindan kolekton kaj ni sincere konsilas kaj, neniel por recenzaj aŭ reklamaj kialoj, instigas la legantojn abonari por tre malalta prezo. Hedero

ROTTERDAMA URBOKORO, eldonita de la Konsilejo por la Rekonstruo de Rotterdamo, 1948, 28 p.

Jen jam la dua eldono de verketo interese, plaĉa, kun lingvo modela (kontrolita de Lit. Kom. ALE) kaj diversaj desegnaĵoj kaj koloraj mapoj ; ni cetere recenzis ĝin en F.E. (1/48) !

Se vi deziras legi scindaĵajn detalojn pri la historio de la urbo, la brulego en majo 1940, la evoluo de la renkonstruopiano kaj de ĝia realigo, la teknika preparo, la zonado, la trafikaj problemoj kaj la statistikaj elementoj, nu, mi rekomen-

das al vi la akiron de la dirita libreto. Kaj ĉi-foje ĝi estas senpage ricevebla por ĉiu interesato, kiu loĝas ekster Nederlando ! Do direktu vin tuj al la suba adreso, esprimante iel vian propran opinion pri la uzado de E. fare de la Oficejo kaj, eventuale aldonu materialon, koncerne konstru- kaj rekonstrulaboron en propra urbo aŭ lando : Informservo de la « Konsilejo por La Rekonstruo de Rotterdam », Coolsingel, 107, Rotterdam (Nederlando). T.V.G.

MORTO DE TRAJNO, de Freeman Wills Croft, el la angla de Mason Stuttard, eld. The Esperanto Publishing Co. Ltd., 1948, 256 p. Mendebila ĉe F.E.I. Prezo : 85 b.fr. (L.R. V).

La dua mondmilito furiozas. Anglujo devas plifortigi la enlandan fronton por eviti germanan invadon, kaj samtempe provizi la armeojn sur la foraj batalkampoj per la necesegaj armiloj. Ĉi tiuj estu sekrete ekspeditaj, dum spionas la malamiko en- kaj eksterlande.

Tiu kanvaso sufiĉis al Freeman Wills Crofts por brodi detektivromanon. Efektive, li brodis ĝin, ĉar laŭ aŭtoro aserto, la tuto estas nur fikcio. Sed pro tio ne malpli interesa. Fakte ĝi katenas.

La aŭtoro estas « unu el la plej popularaj kaj plej ŝatataj britaj verkistoj, kiu jam ĝuas internacian reputacion pro siaj detektivromanoj ». Ni aldonu ke li « estas esperantisto de antaŭ tre multaj jaroj kaj fervore subtenas nian aferon ». Tion pravas « Noto de la aŭtoro », ĉe la sojlo de la libro.

F. W. Crofts disponigis sian verkon por traduko, kaj ĝi bonŝance trovis indan tradukinton : Mason Stuttard. Ĉu necesas substreki lian kompetenton ? La aŭtoro estu trankvila : la traduko estas lerte kaj bonege farita, kaj, pro E-o, ĉi verko baldaŭ atingos mondfamon.

La tradukinto prave opiniis « ke por ĝui detektivromanon, oni devas povi legi ĝin sen peno ». Pro tio li decidis « redoni la originalajn pensformojn en kiel eble plej simpla kaj klara lingvo ». Li ĝenerale sukcesis kaj meritas gratulojn, ĉar li nepre devis venki multajn malfacilaĵojn.

Tamen, pro la senescepta homa neperfekteco, necesas substreki jenajn neperfektaĵojn :

1) kelkaj frazoj impresas kvazaŭ la tradukinto ne sufiĉe prilaboris ilin.

Ekz. p. 84 : « La penso venis al li, ke li eble eraris en tio, ke li ne insistis ke Scotland Yard... »

2) kelkaj esprimoj surprizigas, aliaj estas facile simpligeblaj.

Ekz. p. 23 : « la tagon post morgaŭ » (en la angla : the day after to-morrow (!) ; en E-o : postmorgaŭ)

p. 148 : « ...kun la kruro etendita, kaj mi stumblopaŝis je ĝi » (mi stumblis pro ĝi) La uzo de « daŭrigi » anstataŭ « ver-

bo + plu » aŭ inverse, vere mirigas : daŭrigi sian diskuton, sian marŝon, la observadon (diskuti, marŝi, observadi plu).

3) mankas unueco ĉe kelkaj vortoj kaj esprimoj.

Ekz. p. 10 : mallongadire ; p. 12 : mallonge.

p. 20 k.c. : Vi povas fidi je mi ; p. 116 : Vi povas fidi min.

4) kelkaj vortoj ŝajnas nebone elektitaj kaj estas anstataŭindaj.

Ekz. p. 34 : partioj vice laboris (grupoj).

p. 49 : gapiis truo (oscedis, faŭkio)

p. 65 k.c. : neniu troviĝas sur la trajno, sur la aŭtobuso, sur la veturilo (en)

5) kelkaj finaĵoj kaj afiksoj estas kontesteblaj :

Ekz. p. 57 : ĉiu estis senmakule puru (ĉio)

p. 96 : kaj iri sole (sola) ; p. 43 : oleumante, oleumado (olei).

6) kelkloke superfluas « tio », aliloke mankas « la ».

7) Trafas la uzo de majusklo ĉe Anglo, Usona, k.s.

Ĉi tiuj neperfektaĵoj estas nur bagateloj kompare kun la giganta tasko plenumita.

Bonega, morale senripocda verko, kiun ni volonte rekomendas al ĉiuj progresintoj. La legadon plifaciligas tutaĵa klarigo pri specife fervoraj terminoj kaj pluraj skemoj.

Aspekto plaĉa, presoj kaj papero bonaj ; nur dudeko da preseraroj.

Verda.

ESPERANTO = THE WORLD INTERNATIONAL LANGUAGE by George Allan Connor, Doris Tappen Connor, Dr. William Solzbacher en Dr. Se-Tsien Kao, ed. The Beechurst Press, New-York. (prijis : 2,5 dollar).

Een Amerikaanse uitgever had zich voorgenomen een boek te publiceren over het vraagstuk der internationale taal en over Esperanto. Het opzet is wonderwel gelukt ! De taak werd overigens opgedragen aan de bekende en bevoegde vermelde Esperantisten en aan de Chinese Franciscaner Pater Dr. Se-Tsien Kao. De uitgave is mooi, het formaat handig en het werk, in het Engels gesteld, bevat 245 blz. in zes afzonderlijke delen. Boek 1 bevat de behandeling van het probleem : echt degelijk, zoals de vele interessante artikelen van American Esperantist. Boek 2 is een leerboek, zo praktisch mogelijk opgevat ; de regels worden afgeleid uit de voorbeelden en de conversatieles. Boek 3 is een bloemlezing : anecdoten, gedichten, brieven, enz. : als men dat onder de knie heeft, kent men de taal. Nu vertrouwd worden met de beweging, de beperkte resultaten, de organisatie, de letterkunde en nog zoveel meer : dat alles in boek 4, de gids voor de practische Esperantist. Boeken 5 en 6 eindelijk, zijn woordenboeken.

Wij hopen dat het werk ruim verspreid worde : het is degelijk, het is aantrekkelijk. Het zal bijgevoel veel diensten bewijzen in de Angel-Saksische landen en bij de Engelssprekenden.

Drs. F. Roose